

DANSK FISKERI OG FISKEINDUSTRI ØKONOMISKE FODAFTRYK

Danmarks Pelagiske Producentorganisation
Danmarks Fiskeriforening Producent Organisation
Danish Seafood Association
Marine Ingredients Denmark
Danske Havne

Januar 2018

Forord

Denne rapport kortlægger fiskeriet og fiskeindustriens betydning for Danmarks økonomi. Rapporten er skrevet af Copenhagen Economics for de fem organisationer:

- Danmarks Pelagiske Producentorganisation (DPPO), som er hovedorganisation for danske fiskefartøjer, der fisker pelagiske fiskearter til konsummarkedet samt til produktion af fiskemel og -olie.
- Danmarks Fiskeriforening Producent Organisation (DFPO), som er hovedorganisation for 32 selvstændige lokale fiskeriforeninger og 740 fartøjsmedlemmer. Fartøjerne er små og store og fisker med forskellige fiskeredskaber og fanger demersale fisk til konsummarkedet samt industrifisk til produktion af fiskemel- og olie.
- Danish Seafood Association (DSA), som er forening for danske virksomheder, der er aktive inden for produktion og handel med fisk og skaldyr.
- Marine Ingredients Denmark, som er brancheforening for det danske rigsfællesskabs producenter af fiskemel og fiskeolie. Der er tre produktionsenheder i Danmark og én på Færøerne.
- Danske Havne, som er brancheorganisation for danske erhvervshavne.

Vi har modtaget værdifulde inputs fra virksomhederne

- Werner Larsson Fiskeeksport A/S
- Fiskeauktion Nord Hirtshals
- Skagen Havn
- Karstensens Skibsværft A/S
- Asbjørn A/S
- FF Skagen A/S
- Strandby Net A/S
- Christina Michelle I/S

Rapporten afspejler alene Copenhagen Economics' synspunkter.

Rapporten er skrevet af

Christian Jervelund, *Partner*
Niels Christian Fredslund, *Senior Economist*
Morten May Hansen, *Analyst*

God læselyst.

Indholdsfortegnelse

DANMARK ER EN PLATFORM FOR HANDEL MED FISK OG FISKEPRODUKTER

S. 6

FISKERIET OG FISKEINDUSTRIEN HAR STOR BETYDNING FOR DANSKE LOKALSAMFUND

S. 19

KONSOLIDERING HAR GJORT DEN DANSKE FISKERISEKTOR KONKURRENCEDYGTIG OG HØJPRODUKTIV

S. 33

Sammenfatning

DEN DANSKE FISKERISEKTOR

I Danmark har vi i tilgift til selve fiskeriet en stor fiskeindustri, der forædler og forøger værdien af råvarerne, før de sendes ud af landet. Mange udenlandske fiskere lander deres fangster i danske havne, og rigtig mange råvarer og halvfabrikanter fragtes til Danmark fra andre lande, før de pakkes om eller videreforarbejdes i Danmark og sendes videre ud på de globale eksportmarkeder. Forsyningen af råvarer til den danske fiskerisektor udefra (herunder udenlandske fiskeres landinger i Danmark) udgjorde tilsammen 19,3 mia. kr. i 2016, og der blev eksporteret for 26,1 mia. kr. fisk og fiskeprodukter ud af Danmark. Danmark har dermed en rolle som *platform* for international handel med fisk og fiskeprodukter.

Handelen med fisk og fiskeprodukter på verdensplan kræver et stort netværk af kontakter indenfor fiskeriet, på produktionssiden, i detailsalget og indenfor logistik. Der findes mere end hundrede virksomheder i Danmark, der udelukkende markedsfører, sælger og faciliterer handel med fisk og fiskeprodukter nationalt og på globalt plan.

Foruden fiskeri, fiskeindustri og engroshandel med fisk og fiskeprodukter omfatter den samlede fiskerisektor i Danmark en række andre erhverv. Fiskeriet, fiskeindustrien og engroshandelen med fisk og fiskeprodukter trækker på lokale underleverandører, der leverer inputs i produktionen og serviceydelser. De spænder fra køleteknik, hydraulik, net og andet udstyr over smed- og elektriker-tjenester til bunkring, havneservices og finansielle tjenester. Det skaber arbejdspladser hos disse virksomheder.

En del af indtjeningen i fiskeriet og fiskeindustrien og hos underleverandørerne forbruges igen lokalt, hvilket kommer en række andre virksomheder til gode, fx restauranter, caféer og detailhandelen. På den måde når de økonomiske 'ringe i vandet' helt op på hovedgaden i lokalsamfundene.

Når vi lægger alle disse aktiviteter sammen – fra fiskeriet til eksporten til fjerne markeder, hos underleverandører og afledt gennem forbrug i Danmark – understøtter fiskerisektoren i alt 16.000 *årsværk* eller *fuldtidsækvivalenter* i Danmark. Målt på BNP understøtter fiskerisektoren i alt 12,5 mia. kr.

STOR BETYDNING FOR LOKALSAMFUND

Mange af disse jobs ligger i yderområder i Danmark, særligt i Nord- og Vestjylland og på de mindre øer. Fiskeriets betydning kan ikke undervurderes for lokalområderne, som ofte er kendetegnet ved, at der er få andre jobmuligheder og en nedgang i folketallet. I flere af lokalsamfundene er store dele af det lokale erhvervsliv afhængige af fiskerisektoren, enten direkte eller indirekte igennem de 'ringe i vandet', der opstår gennem underleverandører og lokalt forbrug.

INTERNATIONAL KONKURRENCE

Det er ikke tilfældigt, at en stor del af de vidtforgreneede, globale værdikæder ligger i yderområder i Danmark. Historisk er fiskeindustrien opstået her på grund af nærheden til havet og råvarerne. I dag er de geografiske afstande imidlertid blevet mindre afgørende for flere arter. For en moderne fiskeflåde er det ikke afstanden til havnen,

men prisen på råvarerne og losningstiden, der er afgørende for, hvor man lander sine fangster. Den danske fiskeindustri og danske havne er derfor i direkte konkurrence om råvarerne med udenlandske havne og industri. Ligeledes er der konkurrence om den store import af fiskevarer i containere. De geografiske afstande mellem fiskeriet, havnen, fabrikken og slutbrugeren er faldet i betydning, og forarbejdningen kan i højere grad foregå hvor som helst i verden. Det skal derfor ikke tages for givet, at der fortsat er en fiskeindustri i Danmark fremover.

Med en skarp konkurrence om råvarerne og på eksportmarkederne, er det nødvendigt at være konkurrencedygtig på alle parametre for at fastholde fiskeindustrien i Danmark. Som i den øvrige industri er der allerede sket en udflytning af de mest manuelle processer, fx filetering, til Østeuropa og til Kina, hvor lønomkostningerne er lavere, mens udenlandsk arbejdskraft i høj grad også har indfundet sig i dele af fiskeindustrien i Danmark.

Den store import og eksport af fisk og fiskeprodukter til og fra Danmark betyder, at fri international handel er afgørende for den danske fiskeindustri konkurrenceevne. Høj produktivitet er ligeledes afgørende for hele sektorens konkurrenceevne. Den danske fiskerisektor er i dag ganske produktiv.

Høj velstand i et land skabes gennem høj produktivitet. Det vil sige, at de beskæftigede hver især frembringer stor værdi og dermed indkomst og velstand som muligt. Fiskeriet og fiskeindustrien trækker produktiviteten og dermed velstanden i Danmark op.

Sammenfatning

Der er to årsager til den høje produktivitet.

SYNERGIER

For det første skaber det en række gavnlige klyngeeffekter, at Danmark besidder en nøglerolle som platform for den internationale handel med fisk og fiskeprodukter. Rundt om de største havne findes der en underskov af servicevirksomheder og underleverandører til industrien, herunder havnene selv. Mange nært beslægtede virksomheder inden for samme felt danner grobund for partnerskaber, vidensdeling, synergier og specialisering, som øger sektorens konkurrenceevne i forhold til udlandet. Såvel modtagefaciliteterne i de danske havne, logistikken til forarbejdning og eksport, og servicevirksomhederne er afgørende for den danske fiskerisektors konkurrenceevne.

KONSOLIDERING

Den anden årsag til den høje produktivitet skal findes i, at store dele af fiskeriet og fiskeindustrien i dag drives kapitalintensivt og i regi af professionelle virksomheder. Der er historisk investeret store beløb i erhvervet, som har ført til en markant konsolidering i både fiskeriet og fiskeindustrien. Konsolideringen har i høj grad været drevet af en mere markedsbaseret regulering af fiskeriet. I 2007 blev individuelle omsættelige kvoter gjort permanente i sildefiskeriet, makrel- og proteinfiskeriet blev inkluderet, og der blev indført fartøjskvoteandele i konsumfiskeriet (torsk, kuller, hvilling, sej, rødspætter m.fl.). Siden da er der sket en halvering i antallet af erhvervsaktive fartøjer under 18 meter til fordel for færre og større fartøjer.

Konsolideringen har givet bedre mulighed for at

udnytte stordriftsfordele. Det har ført til en betydelig fremgang i effektiviteten og produktiviteten.

Når der ikke samtidig kommer flere fisk i havet, betyder højere produktivitet nødvendigvis færre beskæftigede i fiskerisektoren. Beskæftigelsen er halveret i fiskeriet og fiskeindustrien på 16 år. Den faldende beskæftigelse er ikke et tegn på et erhverv i tilbagegang, men et udtryk for en naturlig udvikling, som øger velstanden i Danmark.

HVAD BRINGER FREMTIDEN?

Hvad er det næste skridt i udviklingen, der skal sikre, at den danske fiskerisektor forbliver konkurrencedygtig overfor omverdenen fremover?

Først og fremmest er det afgørende at fastholde det høje investeringsniveau, der fører til fortsat øget effektivisering og lavere enhedsomkostninger. Store investeringer over lange tidshorisonter kræver *stabile* rammevilkår for at mindske usikkerheden om fremtiden så meget som muligt. I den forbindelse synes truslen om Brexit at stå højest på dagsordenen hos mange aktører i øjeblikket. Alene usikkerheden om udfaldet af forhandlingerne og konsekvenserne for den danske fiskerisektor kan allerede i dag være udslagsgivende for, at ellers rentable investeringer i den danske fiskerisektor udskydes eller helt undlades.

I en række procesindustrier går udviklingen mod øget digitalisering. Der ligger ofte et potentiale gemt i at benytte de store mængder tilgængelige data til at identificere og realisere effektiviseringspotentialer; ikke blot i den enkelte virksomhed, men igennem hele værdikæden, altså *på tværs* af virksomheder. Det sidste styrker de enkelte klyngevirksomheders

vækst ved at optimere værdikæden eller klyngen under ét. En mere datadreven udvikling synes begyndende i de største virksomheder, men digitaliseringen fremstår ikke højt på dagsordenen i fiskerisektoren som helhed. Hvis virksomhederne sakker bagud i digitaliseringen i forhold til de udenlandske konkurrenter, kan det på sigt udgøre en betydelig trussel for sektorens fortsatte succes.

Et andet afgørende element i den fremtidige udvikling kan være at styrke de positive klyngeeffekter og synergier gennem velfungerende partnerskaber med forskningsverdenen. Der er i dag en række samarbejder mellem virksomhederne og institutioner, som forsker, rådgiver og fremmer innovation inden for fiskerisektoren inden for såvel produkter som processer (dvs. ikke inden for biologisk rådgivning). Der synes dog fra erhvervets side at være en opfattelse af, at de pågældende projekter mangler et kommercielt fokus, og vi vurderer også, at der kunne være flere af dem. I andre lande så som Island, hvor partnerskaberne mellem forskningsverdenen og fiskerisektoren har været succesfulde, har der netop været et stort fokus på at sikre en kommerciel udnyttelse af den nyeste forskning til proces- og produktudvikling. Vi vurderer, at der i Danmark kunne være et potentiale en øget kommercialisering af forskningen i produkter og processer eller et bindeled mellem forskningen og erhvervslivet for at sikre den danske fiskerisektor en frontposition i innovationen og i den internationale konkurrence.

1

DANMARK ER EN PLATFORM FOR HANDEL
MED FISK OG FISKEPRODUKTER

Danmark er en af verdens største eksportører af fisk og fiskeprodukter

Danmark var i 2016 den 13. største eksportør af fisk og fiskeprodukter i verden.¹ Der blev i 2016 eksporteret for 26,1 mia. kr. fisk og fiskeprodukter fra Danmark. Det svarer til 3,7% af Danmarks samlede vareeksport og til værdien af Danmarks eksport af eksempelvis tekstilvarer (27,4 mia. kr.) og kød (28,4 mia. kr.).

Samtidig udgjorde værdien af danske fiskeres fangster 3,7 mia. kr. Den store forskel på værdien af eksporten og værdien af fangsterne skyldes *for det første*, at flere udenlandske fiskere vælger at lande

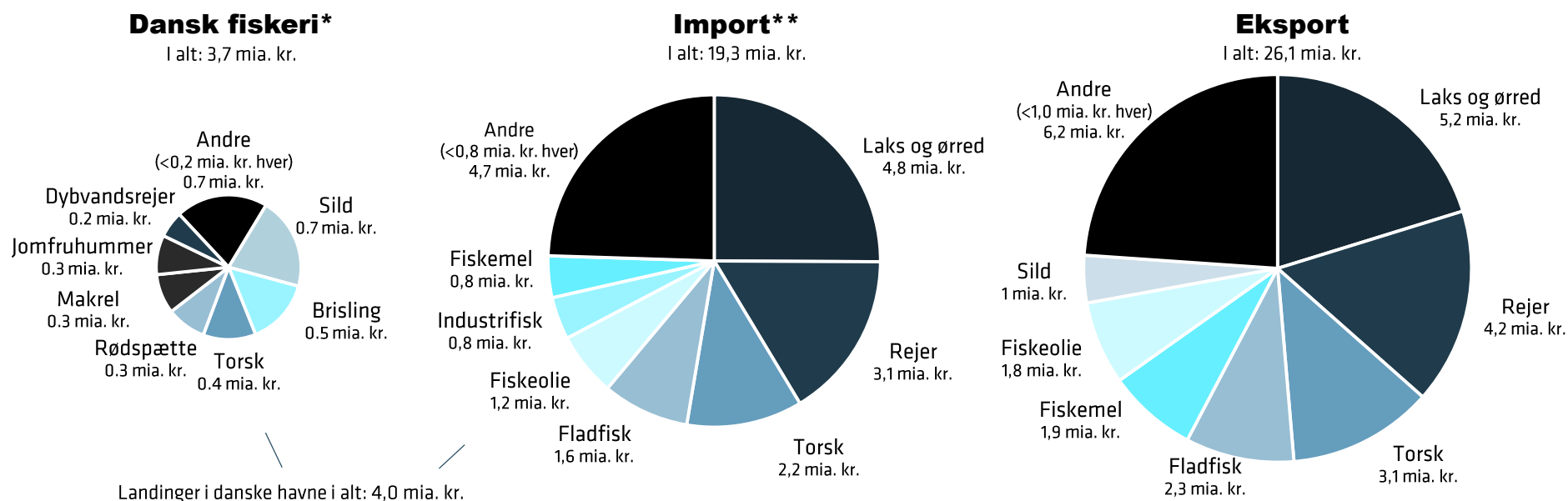
sine fangster i danske havne, og *for det andet* at mange råvarer og halvfabrikata fragtes til Danmark i lastbiler og containere fra andre lande, før de pakkes om eller videreforarbejdes i Danmark og sendes videre ud på de globale eksportmarkeder. Vi har i Danmark en stor forarbejdningsindustri, der importerer, forædler og forøger værdien af råvarerne, før de sendes ud af landet.

Importen af fisk og skaldyr udefra (herunder udenlandske fiskeres landinger i Danmark) udgjorde tilsammen 19,3 mia. kr. i 2016.

Målt i værdier er det primært laks, rejer og torsk, der importeres til Danmark. Det er også disse arter, samt fiskemel og fiskeolie, der fylder mest i eksporten fra Danmark. Produkterne handles i mange former: Som hel fisk, filet, saltet, tørret, røget eller på anden vis tilberedt eller konserveret.

Man kan sige, at Danmark fungerer som en *hub*, eller en *platform*, for den internationale handel med fisk og fiskeprodukter. En stor del af de vidtforgrene, globale værdikæder er beliggende i DK.

Værdi af fangst, import og eksport af fisk og skaldyr i 2016

Note: * Værdien af danske fartøjers landinger i Danmark og i udlandet. ** Importen inkluderer udenlandske fiskeres landinger i Danmark
Kilde: Copenhagen Economics baseret på Landbrugsstyrelsen og Danmarks Statistik

¹ Den internationale sammenligning er baseret på databasen ComTrade, hvor værdien af Danmarks eksport udgør ca. 22 mia. kr., altså 4 mia. kr. mindre end i opgørelsen fra Danmarks Statistiks udenrigshandelsstatistik. Opgørelsen dækker over 'fish (not marine mammals), crustaceans, molluscs and aquatic invertebrates, and preparations thereof', og det er derfor muligt at produkter som fiskefileter og færdigretter ikke er inkluderet i den internationale sammenligning.

Den samlede fiskerisektor tæller knap 7.000 årsværk i direkte beskæftigelse

Den samlede danske fiskerisektor omfatter mange forskellige typer af virksomheder og underbrancher. Af statistiske årsager har vi i denne rapport afgrænset den *direkte* beskæftigelse i fiskerisektoren til at inkludere de tre brancher fiskeri, fiskeindustri og engroshandel med fisk og fiskeprodukter. Disse tre brancher beskæftigede tilsammen næsten 7.000 årsværk i Danmark i 2013. Den samlede fiskerisektor omfatter derudover en række erhverv, som er gensidigt afhængige af fiskeriet, fiskeindustrien og engroshandelen. Disse erhverv benævner vi i denne rapport som den *indirekte* beskæftigelse, og de beskrives i kapitel 2 af rapporten.¹

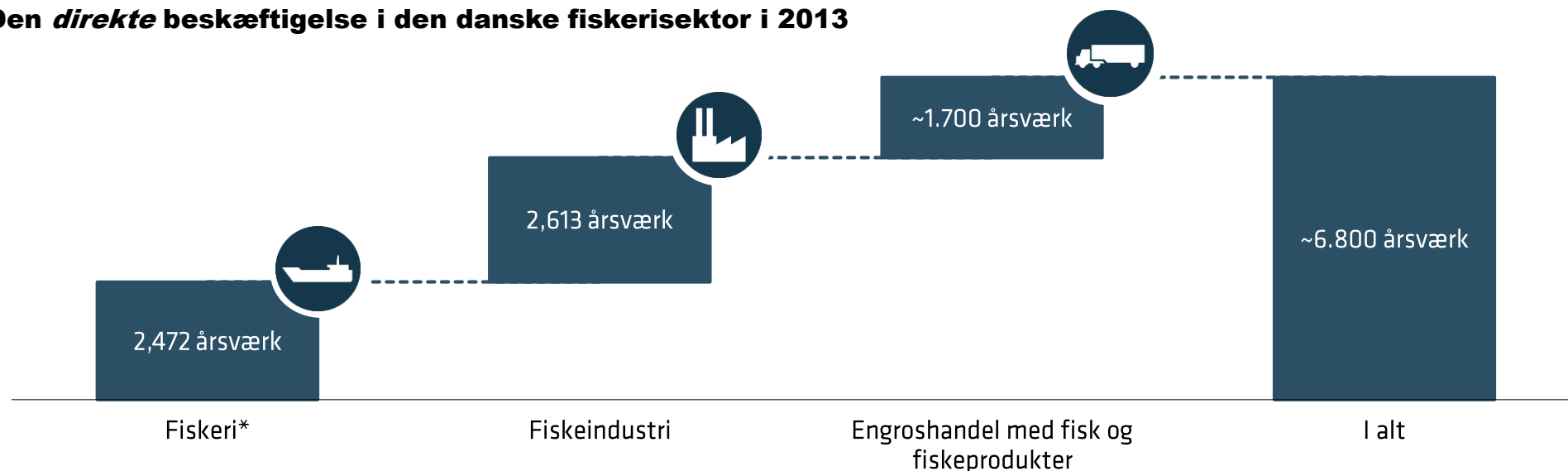
Dansk fiskeri og akvakultur beskæftigede ifølge Danmarks Statistiks nationalregnskab tilsammen

2.500 årsværk i 2013. Fiskeriet stod for ca. 2.000 af disse årsværk.² Til sammenligning kan man i Landbrugsstyrelsens register over aktive erhvervsfiskere i Danmark se, at der i 2013 var 4.769 erhvervsfiskere, dvs. mere end dobbelt så mange som antallet af årsværk. Forskellen skyldes, at en stor del af erhvervsfiskerne kun er aktive i en del af året, samt at en del af erhvervsfiskerne kun har fiskeriet som bierhverv. Antallet af årsværk er en optælling af det gennemsnitlige antal beskæftigede i løbet af året. To halve fuldtidsstillinger giver fx et årsværk.

Den forarbejdende del af fiskeindustrien beskæftigede i 2013 ca. 2.600 årsværk, og engroshandelen stod for ca. 1.700 årsværk.

Der er flere hundrede engroshandelsvirksomheder i Danmark, hvoraf de fleste har relativt få ansatte. Engroshandelen består af de handlere – eller *brokers* eller *traders* – i Danmark, der markedsfører, sælger og distribuerer fisk og fiskeprodukter. Der er forskellige typer af engroshandelsvirksomheder. Nogle markedsfører og sælger fiskeprodukter globalt – også produkter, der ikke er relateret til Danmark på andre måder – nogle fungerer som opkøbere i Danmark for udenlandske kunder, andre køber og sælger inden for landets grænser. Handelen med fisk og fiskeprodukter kræver et stort netværk af kontakter indenfor fiskeriet, fiskeopdrættet, på produktionssiden, i detailsalget, i *food service*³ og indenfor logistik, samt grundlæggende ‘godt købmandskab’.

Den direkte beskæftigelse i den danske fiskerisektor i 2013

Note: * Inkl. akvakultur

Kilde: Copenhagen Economics baseret på Danmarks Statistik og egne beregninger

¹ Detailhandelen med fisk og fiskeprodukter er ikke inkluderet i definitionen af fiskerisektoren i denne rapport. Ifølge Landbrugsstyrelsen var der i november måned i 2013 807 beskæftigede i fiskeforretninger. Dette tal angiver ikke antal årsværk men er baseret på en éngangsopgørelse i november.

² Ifølge Dansk Akvakultur (2015): *Produktivitetsanalyse af dansk akvakultur* beskæftigede dansk akvakultur knap 500 årsværk i 2013.

³ Salg til food service dækker hotel, restaurant, institutionskøkkener, catering m.v.

De fleste råvarer importeres, og de fleste produkter eksporteres

Størstedelen af de fisk og fiskeprodukter, der kommer på danske hænder, ender ikke på danske borde. De fleste råvarer importeres, og de fleste produkter sælges udenfor Danmark, jf. figurerne på de næste sider, som beskrives herunder.

FISKERI

I 2013 købte danske fiskeri (herunder akvakultur) varer og tjenester for 2,4 mia. kr. fra andre brancher og solgte for 4,4 mia. kr. til andre brancher. Forskellen mellem købet og salget angiver værditilvæksten, som svarer til fiskeriets direkte BNP-bidrag, på 2,1 mia. kr. Dette beløb dækker lønomkostninger, afskrivninger og renteudgifter, skat, og overskud.

Danske fiskere landede for 750 mio. kr. fisk i udenlandske havne i 2013, hvilket betegnes som eksport, og for 2,3 mia. kr. i danske havne. Landingerne i Danmark går hovedsageligt til den danske fiskeindustri (ca. 1,0 mia. kr.) og til eksport (ca. 1,3 mia. kr.).¹

FISKEINDUSTRI

Danske fiskeres landinger udgør kun en del af den

forarbejdende fiskeindustriens samlede råvareforsyning. Mens fiskeindustriens køb fra danske fiskere udgjorde ca. 1 mia. kr. i 2013, købte fiskeindustrien råvarer og produkter fra udenlandske fiskere og udenlandsk fiskeindustri for i alt 4,6 mia. kr. Dertil køber den danske fiskeindustri varer og en række andre varer og tjenester, blandt andet fra danske engroshandelsvirksomheder. Fiskeindustriens samlede køb af varer og tjenester fra andre brancher udgjorde i alt 9,1 mia. kr. i 2013.

Fiskeindustriens samlede salg til andre brancher udgjorde 11,1 mia. kr. Når købene for 9,1 mia. kr. fratrækkes, fås fiskeindustriens direkte BNP-bidrag, som udgjorde 2,0 mia. kr. i 2013.

Fiskeindustrien eksporterede for 9,1 mia. kr. i 2013.

I Danmark sælger fiskeriet og fiskeindustrien bl.a. produkter til hoteller og restauranter (ca. 530 mio. kr. i 2013), til landbruget (ca. 530 mio. kr.), til danske husholdninger bl.a. gennem dansk detailhandel (ca. 400 mio. kr.), og til videreforarbejdning i Danmark (ca. 340 mio. kr.). Sidstnævnte er primært fiskemel og fiskeolie, der

videreforarbejdes til foderprodukter til landbruget, pelsdyr- og akvakulturindustrien.

ENGROSHANDEL

Engroshandlen står for størstedelen af importen og eksporten af fisk og fiskeprodukter i Danmark, målt på værdier. Det afspejler, at mange råvarer og produkter enten blot ompakkes, eller sendes direkte videre ud af landet igen uden at blive forarbejdet.

Værditilvæksten i engroshandel med fisk og fiskeprodukter udgjorde ca. 1,4 mia. kr. i 2013.

DEN SAMLEDE FISKERISEKTOR

Den samlede fiskerisektors *direkte* bidrag til Danmarks BNP udgjorde $2,1 + 2,0 + 1,4 = 5,5$ mia. kr.

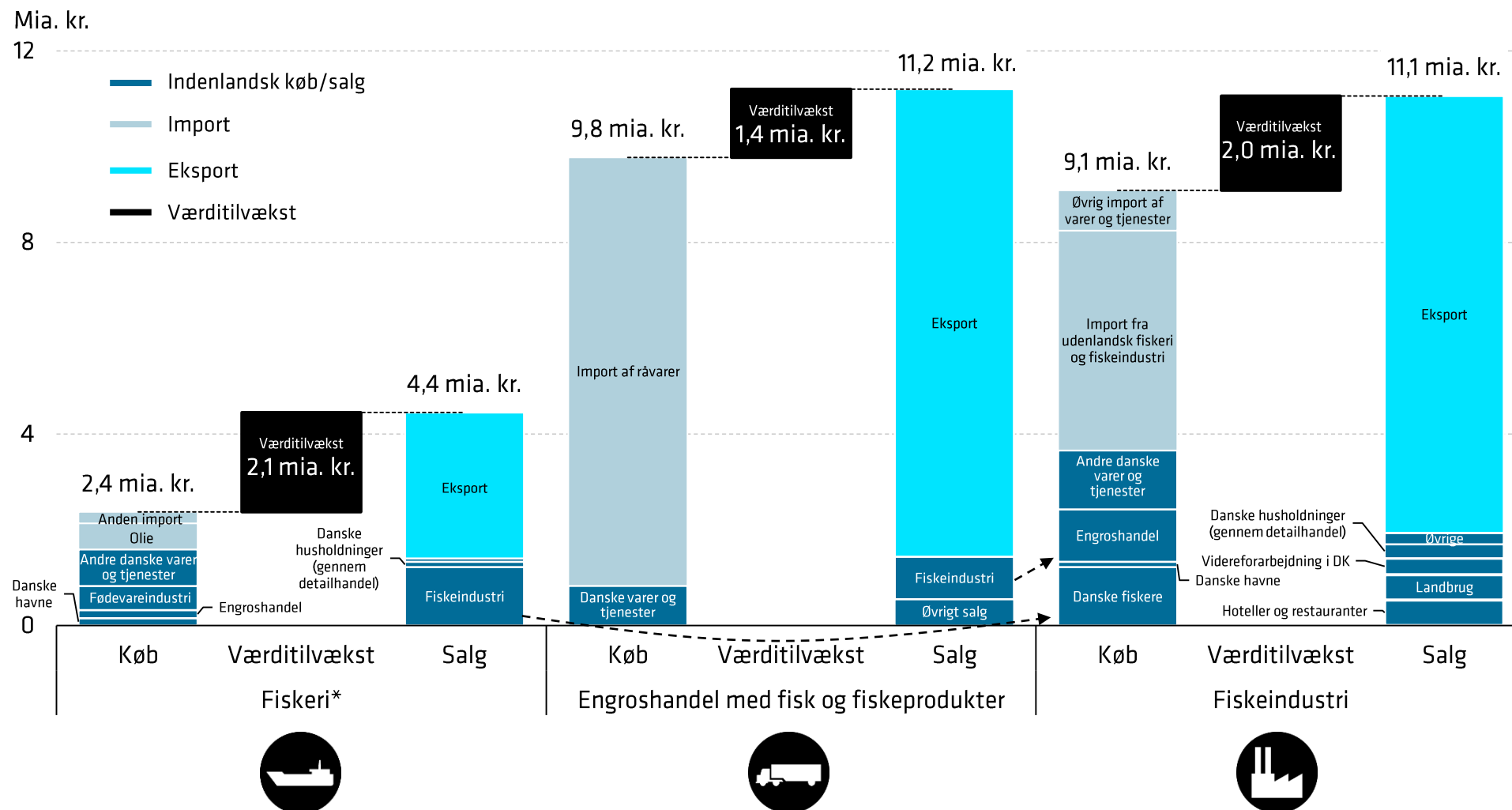
Hvis alle interne køb og salg af varer og tjenester i fiskeriet, fiskeindustrien og engroshandelen med fisk og fiskeprodukter medregnes, udgjorde den samlede omsætning i disse brancher skønsmæssigt 28 mia. kr. i 2013, hvoraf 21,9 mia. kr. var eksport. Omsætningstallene er dog behæftet med stor usikkerhed.

¹ Det er usikkert, hvad den direkte eksport fra fiskeriet dækker over. Et bud kan være de fisk, der købes på fiskeauktioner af udenlandske købere, og som transporteres direkte ud af landet. Eksempelvis eksporteres rødspætter og hesterejer fra fiskeauktionen i Thyborøn til Holland.

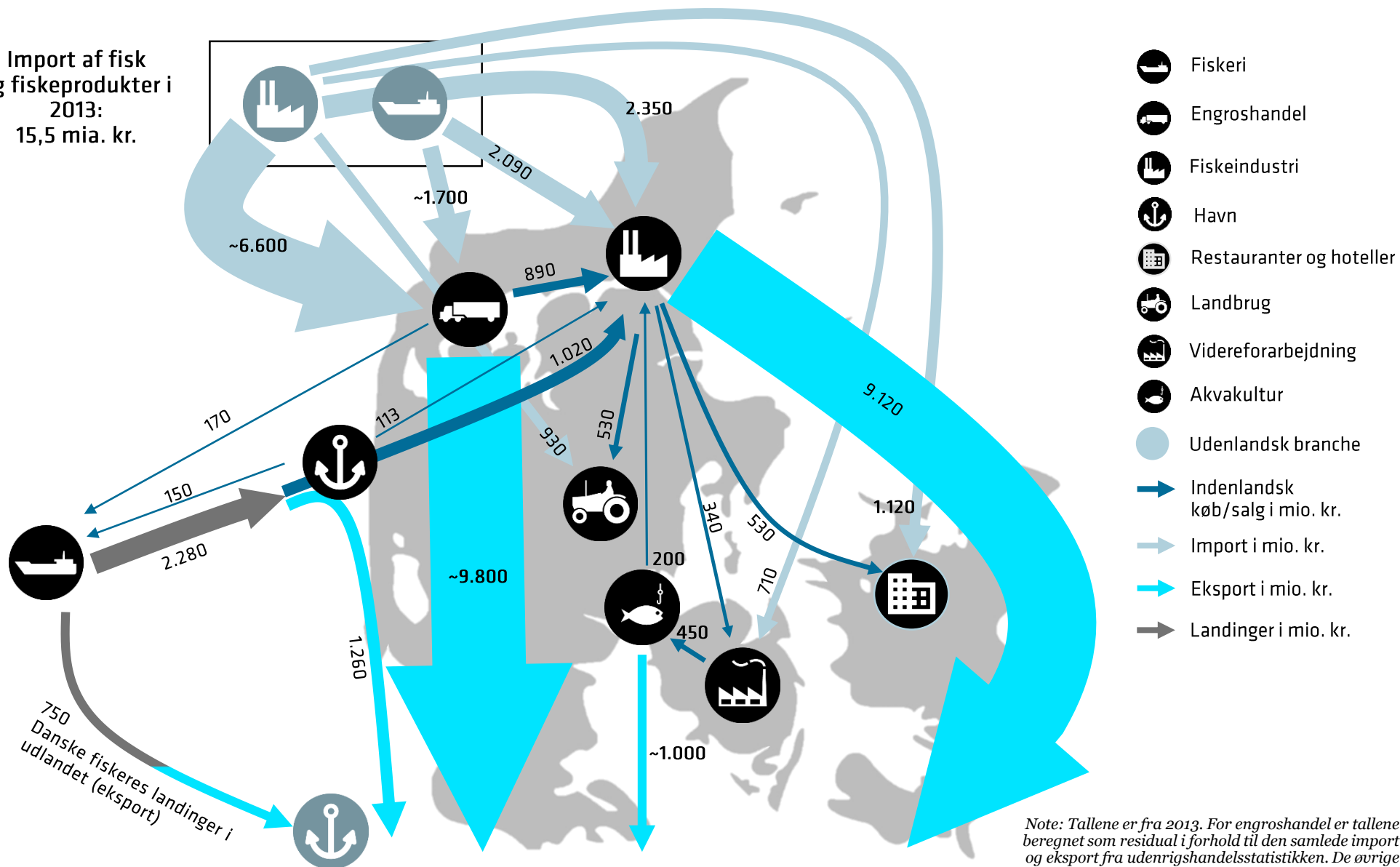
De fleste råvarer importeres, og de fleste produkter eksporteres

Køb, salg og værditilvækst i 2013

Note: Køb og salg inden for samme branche er ekskluderet fra opgørelsen. Engroshandlen med fisk og fiskeprodukter er estimerede værdistrømme baseret på andelen af beskæftigede i engrosbranchen og som residual for import og eksport. * Inkl. akvakultur
Kilde: Copenhagen Economics baseret på Danmarks Statistik

Import af fisk og fiskeprodukter i 2013: 15,5 mia. kr.

Note: Tallene er fra 2013. For engroshandel er tallene beregnet som residual i forhold til den samlede import og eksport fra udenrigshandelsstatistikken. De øvrige tal er baseret på nationalregnskabet
Kilde: Copenhagen Economics baseret på Danmarks Statistik og Landbrugssyrelsen

Adgangen til råvarer afgørende for fiskeindustrien

Werner Larsson Fiskeeksport A/S

Werner Larsson Fiskeeksport A/S er en international nichevirksomhed inden for fiskeindustrien, som har specialiseret sig indenfor få produkter.

Virksomheden producerer sild, primært til det hollandske marked. Det er høj kvalitetsprodukter, som kun kan produceres en kort del af året – primært i juni, hvor sildene har den optimale størrelse og fedtprocent. I juni måned kan der være op til 100 ansatte på fabrikken i Skagen for at få produktionen til at køre optimalt og følge med råvareinputtet. I højsæsonen benytter virksomheden en stor andel udenlandsk arbejdskraft.

Foruden sild producerer virksomheden også makrelfileter, som håndfileteres og sælges i Asien. Det giver en merpris at håndfiletere, men det er en arbejdskraftintensiv proces.

Det vigtigste element i forretningsmodellen er en sikker adgang til råvarer i høj kvalitet. Derfor har Werner Larsson Fiskeeksport A/S et strategisk samarbejde med Astrid Fiskeri A/S, som råder over et dansk pelagisk fartøj. Dette giver en sikker adgang til silde i juni måned. Derudover køber Werner Larsson Fiskeeksport A/S fisk fra både danske, norske og skotske fiskere. Det gælder generelt, at gode relationer til fiskerne kan sikre industrien adgang til råvarerne, når der er brug for dem, så produktionen kan planlægges bedre.

For de pelagiske fiskere betyder faste aftaler med en troværdig aftager, at de bedre kan planlægge fiskeriet. Det betyder dog ikke, at prisen ikke er en faktor for, hvor fartøjer lander fiskene.

Adgangen til råvarer sætter en naturlig barriere for væksten, og Werner Larsson Fiskeeksport A/S afsøger derfor løbende muligheder for at åbne op til nye markeder.

- Etableret: 1932
- Bruttofortjeneste: 15,8 mio. kr. (2016)
- Eksport: 89% af salget (2016)
- Op mod 100 ansatte i juni måned

En gunstig prisudvikling har øget værdien af eksporten i de seneste år

Analysen i denne rapport er hovedsageligt baseret på tal fra 2013, da Danmarks Statistiks input-output tabeller udkommer med tre års forsinkelse. De tilgængelige tal indikerer dog, at der siden 2013 er sket en markant fremgang i den danske fiskerisektor.

Værdien af eksporten er steget fra at udgøre 21,9 mia. kr. i 2013 til 26,1 mia. kr. i 2016. Fremgangen har fundet sted siden 2009, efter en 10-årig periode op igennem 00'erne uden stigninger i værdien af eksporten. I perioden fra 2009-2016 var den gennemsnitlige årlige vækst i værdien af eksporten på 6,5%. Den positive udvikling i værdierne afspejler en stigning i priserne på produkter, der

eksporteres fra Danmark. Fra 2009-2016 skete der faktisk et fald i de eksporterede mængder. Det er især priserne på rejer og laks og fiskemel og -olie, der er steget siden 2009.

Også danske fiskeres landinger er steget markant i værdi i de seneste år. Udviklingen i landingerne afspejler også en stigning i priserne, og ikke i mængderne. For landingerne er priserne primært steget for torsk og fladfisk.

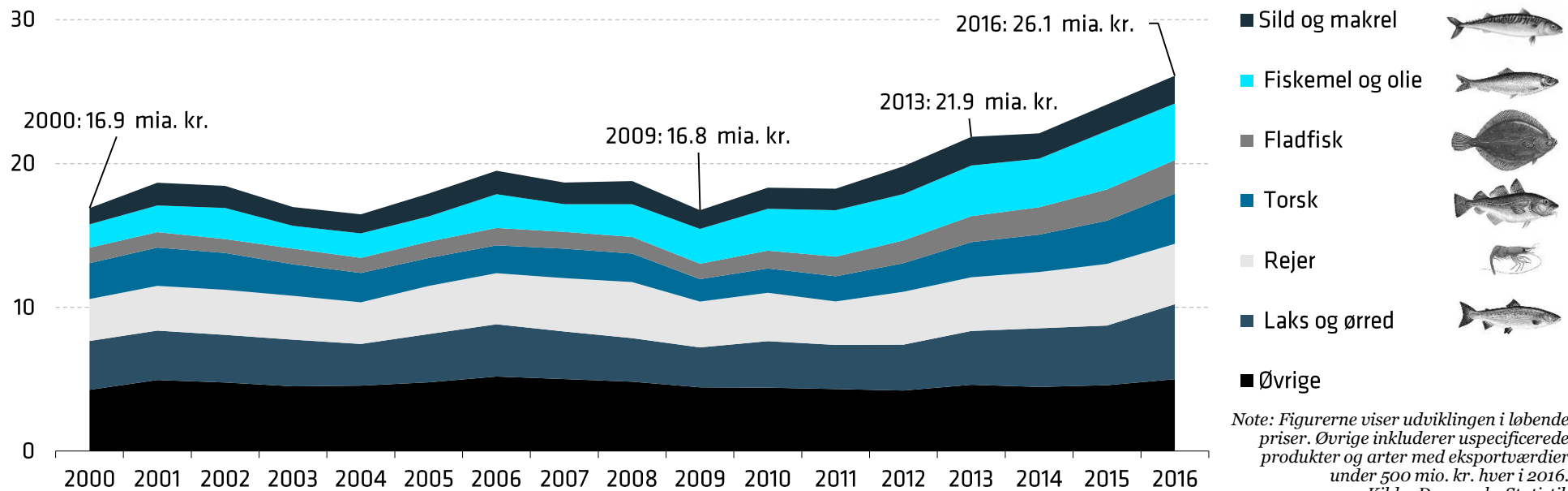
Den positive udvikling afspejler sig i en stigning i fiskeriets direkte BNP-bidrag fra 2,0 mia. kr. i 2013 til 2,9 mia. kr. i 2016, svarende til en årlig vækst på

12%. I reale termer har den årlige vækst været 7%.

Der foreligger endnu ikke tilgængelige oplysninger om fiskeindustrien og engroshandelens BNP-bidrag for den seneste periode. Hvis fiskerisektorens BNP-bidrag og omsætning antages at følge udviklingen i værdien af eksporten, steg det samlede BNP-bidrag (fiskeri plus fiskeindustri plus engroshandel) fra ca. 5,5 mia. kr. i 2013 til ca. 6,5 mia. kr. i 2016, og den samlede omsætning (inkl. interne køb og salg af varer og tjenester) steg fra ca. 28 mia. kr. i 2013 til ca. 33 mia. kr. i 2016.

Værdien af eksporten af fisk og fiskeprodukter

Mia. kr.

Mange råvarer importeres fra Norge, Grønland og Færøerne

Der blev i 2016 importeret for 19,3 mia. kr. fisk og fiskeprodukter til Danmark. Dette beløb dækker over primært over frosne råvarer, der transporteres i containere. En mindre del af importen, 1,2 mia. kr. i 2016, består af udenlandske fiskeres landinger i Danmark. Norske og svenske fartøjer stod for halvdelen af dette beløb.

Langt størstedelen af Danmarks godt 19 mia. kr. store import af fiske- og skaldyrprodukter i 2016 kom fra lande, som fisker i Nordatlanten. Over halvdelen af værdien af den danske import af fiske- og skaldyrprodukter kommer fra Norge, Grønland og Færøerne, i alt 10 mia. kr. i 2016.

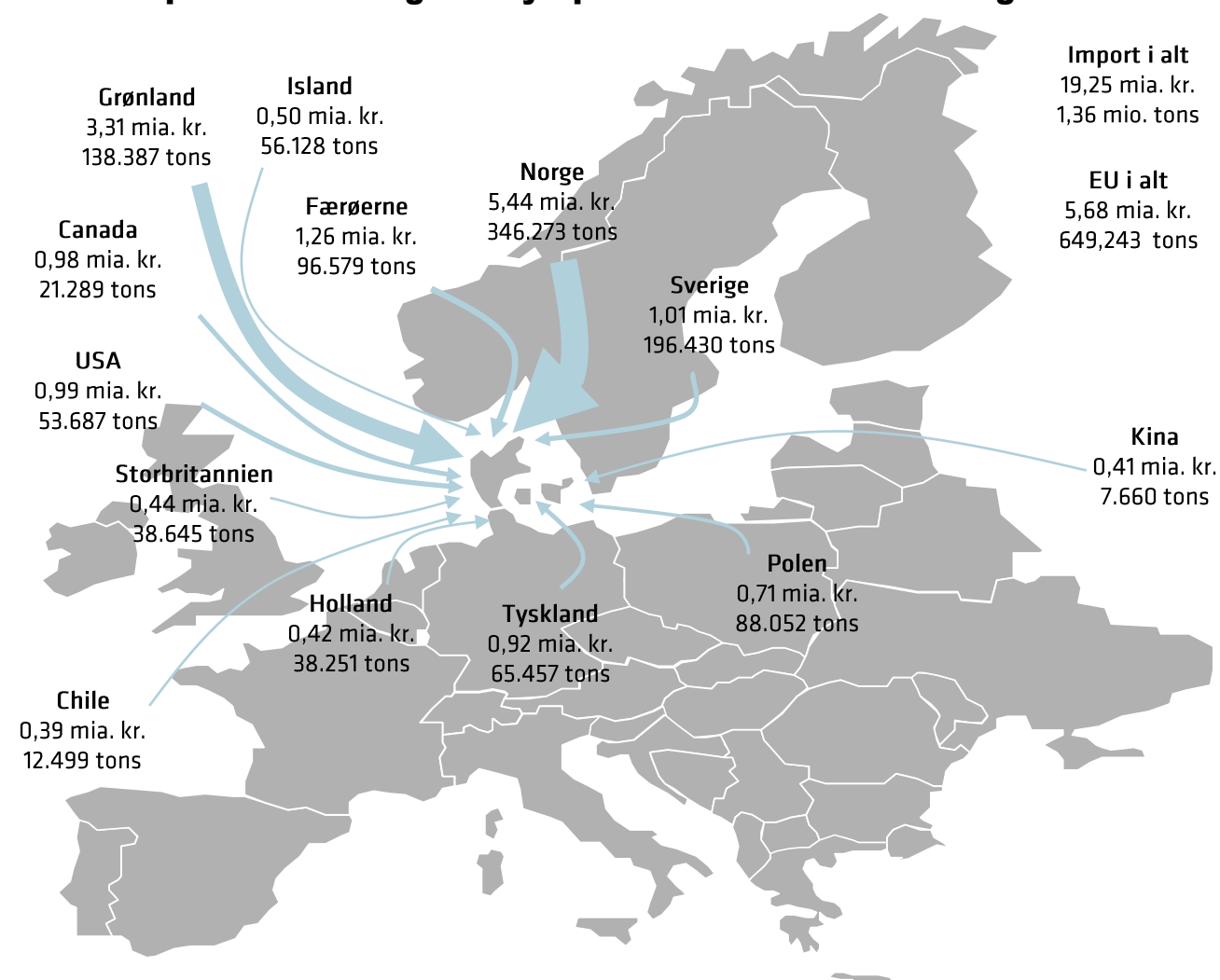
3,0 mia. kr. af de 5,4 mia. kr. import af fiske- og skaldyrprodukter, som Danmark importerede fra Norge i 2016, var laks og ørred, blandt andet fra akvakultur. 1,1 mia. kr. af importen fra Norge var torsk.

Den næststørste import i 2016 kom fra Grønland på 3,3 mia. kr., hvor 1,6 mia. kr. var rejer, 1,0 mia. kr. var hele og fileterede hellefisk, samt 400 mio. kr. torsk.

Fra Færøerne udgjorde næsten halvdelen af importen laks.

Fra Nordamerika importeres hovedsagelig rejer (900 mio. kr.), torsk (200 mio. kr.) og hele fladfisk (200 mio. kr.).

Dansk import af fiske- og skaldyrprodukter i 2016 fra udvalgte lande

Note: Import for mindre end 350 mio. kr. er ikke inkluderet med en pil i figuren
Kilde: Copenhagen Economics baseret på Landbrugsstyrelsen

Et vidtforgrenet, globalt netværk af værdikæder og salgskanaler

Danmark eksporterer fisk- og skaldyrprodukter til hele verden. Størstedelen af eksporten går til nærmarkederne. I 2016 gik næsten 70% af den samlede eksport af fisk- og skaldyrprodukter til EU-landene, hvor transporttiden er lav, og fiskene derfor kan eksporteres fersk. Danmark eksporterede også for omkring 3 mia. kr. til asiatiske lande. Disse produkter er typisk frosne, og transporttiden har mindre betydning.

Den største eksportdestination er Tyskland. I 2016 udgjorde eksporten til Tyskland godt 4,5 mia. kr., svarende til 169.000 tons. 2,1 mia. kr. af eksporten til Tyskland var laks og ørred, mens 600 mio. kr. var sild.

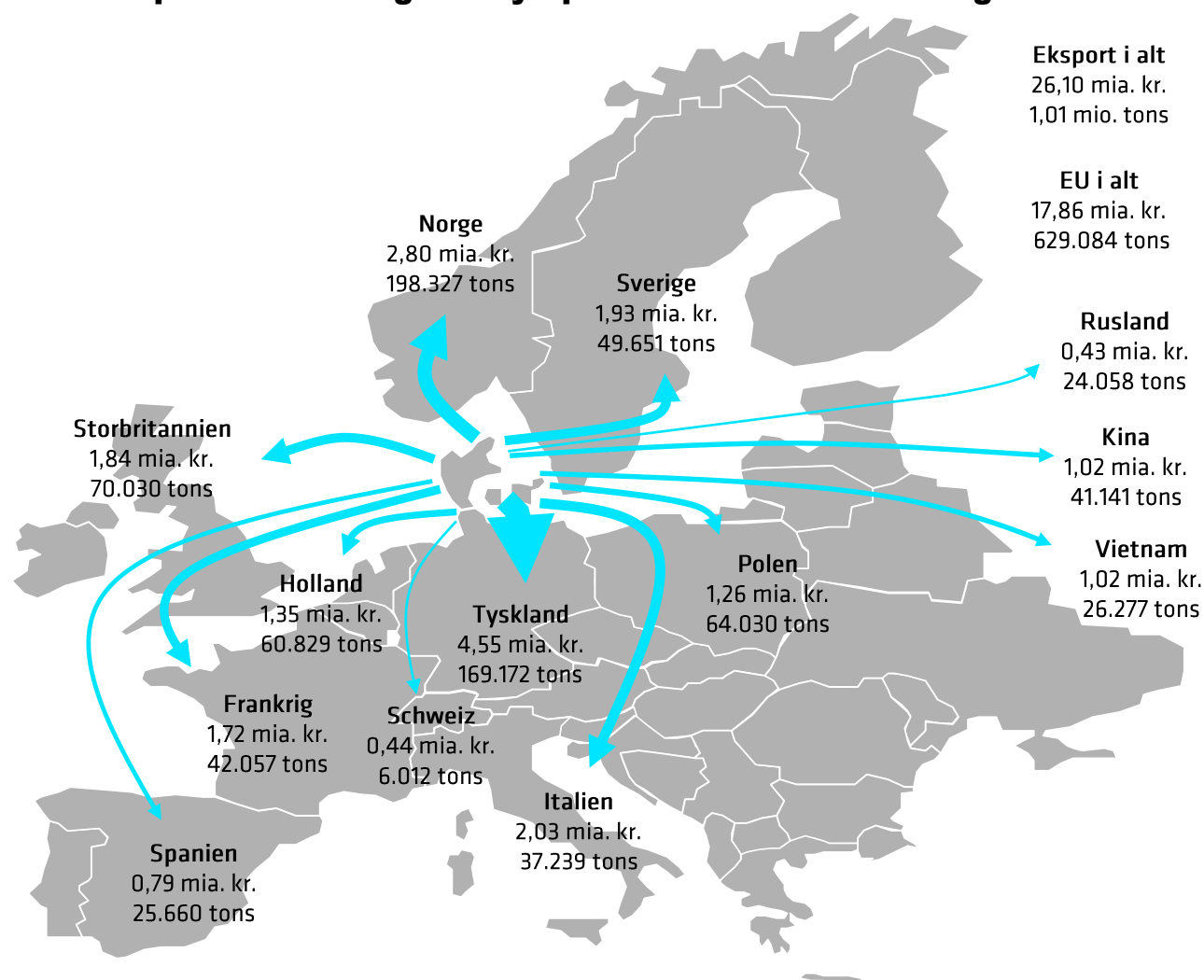
Norge købte for 2,8 mia. kr. fisk- og skaldyrprodukter fra Danmark, hvoraf fiskemel og -olie udgjorde 1,8 mia. kr. og rejer næsten 0,5 mia. kr. Danmarks tredjestørste eksportdestination Storbritannien køber mange forskellige produkter fra Danmark: For 600 mio. kr. rejer, 350 mio. kr. fiskemel og -olie og for 200 mio. kr. makrel i 2016.

Den danske eksport til Kina og Vietnam oversteg 1 mia. kr. for begge lande i 2016. Det var mest fladfisk, der blev eksporteret til Vietnam – for over 800 mio. kr., hvor Kina købte rejer for 400 mio. kr., torsk for 230 mio. kr. og fiskemel og -olie for 120 mio. kr.

” Danmark er verdens fjerdestørste eksportør af fiskemel og den største eksportør af fiskeolie

- Marine Ingredients Denmark (2017)

Dansk eksport af fiske- og skaldyrprodukter i 2016 til udvalgte lande

Note: Eksport for mindre end 430 mio. kr. er ikke inkluderet i figuren
Kilde: Copenhagen Economics baseret på Landbrugsstyrelsen

Synergier og klyngeeffekter øger fiskerisektorens internationale konkurrenceevne

Danmarks funktion som platform for handel med fisk og fiskeprodukter afspejler en specialiseret og samtidig en tæt integreret værdikæde, som muliggør høj produktivitet og konkurrencekraft.

Der findes en bred vifte af serviceindustrier, som servicerer fiskeindustrien og fiskerne, når de lægger til i de danske havne. Virksomhederne leverer varer og tjenester til fiskerisektoren såsom brændstof, proviant, net, udstyr, nye fartøjer, reparationer, transport og finansielle tjenester. Der findes mange forskellige typer virksomheder, som alle har forbindelser til havnene, herunder fiskeindustri, rederier til nybygning og reparationer af fartøjer og motorer, shipping-virksomheder, banker og revisorer, isolering og køleteknik, hydraulik, dykkerservice, malere, fiskeauktion, havneservice, bunkring, uddannelsesinstitutioner, losning, kasse- og plastprodukter og produktion og reparation af trawl og fiskeredskaber.

Fx er der i og omkring Skagen havn 40 virksomheder samlet i 'Serviceteam Skagen'. Det samme billede kan genfindes i de øvrige store danske fiskerihavne. Eksempelvis er Konsumfisk et klyngeamarbejde mellem de tre vestkysthavne

Thyborøn, Hvide Sande og Thorsminde, som arbejder for at skabe optimale rammer udvikling og sparring i forhold til nye idéer og tiltag på konsumfiskområdet.

Mange nært beslægtede virksomheder inden for samme felt danner grobund for vidensdeling, synergier og specialisering, som øger hele sektorens konkurrenceevne i forhold til udlandet.

Når sektoren fx markedsfører sig på internationale messer, blandt andet for at tiltrække råvarer til landet, står flere af virksomhederne sammen til messen. Det sender et stærkt signal om, at den danske fiskerisektor tilbyder alle tænkelige supportfunktioner. Det samme gør udenlandske havne og fiskeindustri.

Klyngen kan sammenlignes med et shoppingcenter; for at tiltrække kunder handler det om at have det rette mix af butikker – både store og små, og nogle indenfor hvert sit område. For at tiltrække landinger gælder det ligeledes om, at der i havnene er det rette mix af servicevirksomheder.

” Den samlede beskæftigelse omkring aktiviteterne i Skagen kan opgøres til 2.627 årsværk

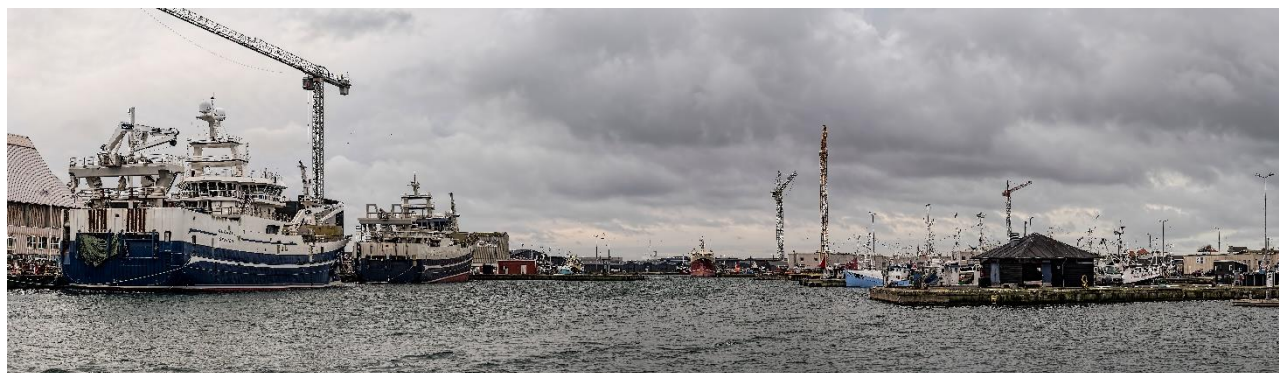
- Erhvervsanalyse af direkte, indirekte og inducerede effekter, Skagen Havn (2015)

Kilde: Serviceteam Skagen

En klynge af servicevirksomheder rundt om havnen

Skagen Havn

Når en fisker skal beslutte sig for, hvor fangsterne skal landes, er prisen per kg fisk vigtig, men andre faktorer kan også være afgørende: Effektiviteten af infrastrukturen og dermed hastigheden på losningen er bestemmende for, hvor lang tid fartøjet skal ligge til ved havnen, og dermed hvor lang fartøjet ikke er til havs. Mulighederne for at kunne udføre reparationer, eller for at købe de varer, det udstyr eller de services, som skal bruges for at kunne fiske, er også afgørende for fiskernes valg af landingshavn.

Skagen Havn er et godt eksempel på, hvordan de store danske fiskerihavne er indrettet. Her kan købes brændstof, proviant, ferskvand, el, grej, net, rør, isolering, maling, doksætning og elektronik. Hos Karstensens Skibsværft på havnen kan fiskeren købe et nyt fartøj eller få udført reparationer. Der findes også relaterede servicevirksomheder såsom banker

og revision omkring havnen.

Den viden, der har ophobet sig over generationer i de danske fiskerihavne, samt det forhold, at der er adgang til alle de nødvendige varer og services til fiskeriet og fiskeindustrien, gør havnene særdeles attraktive for fiskerne.

Havnen stiller infrastruktur såsom modtager- og kølefaciliteter til rådighed for fiskerne og fiskeindustrien. Fiskeren betaler en havneafgift, som er baseret på værdien af landingerne i havnen. Indtægterne fra fiskeriet er steget over tid, men er i nogle havne faldet som andel af den samlede indtjening, da de også leverer services og infrastruktur til andre brancher, såsom gods- og bunkertransport og krydstogtskibe.

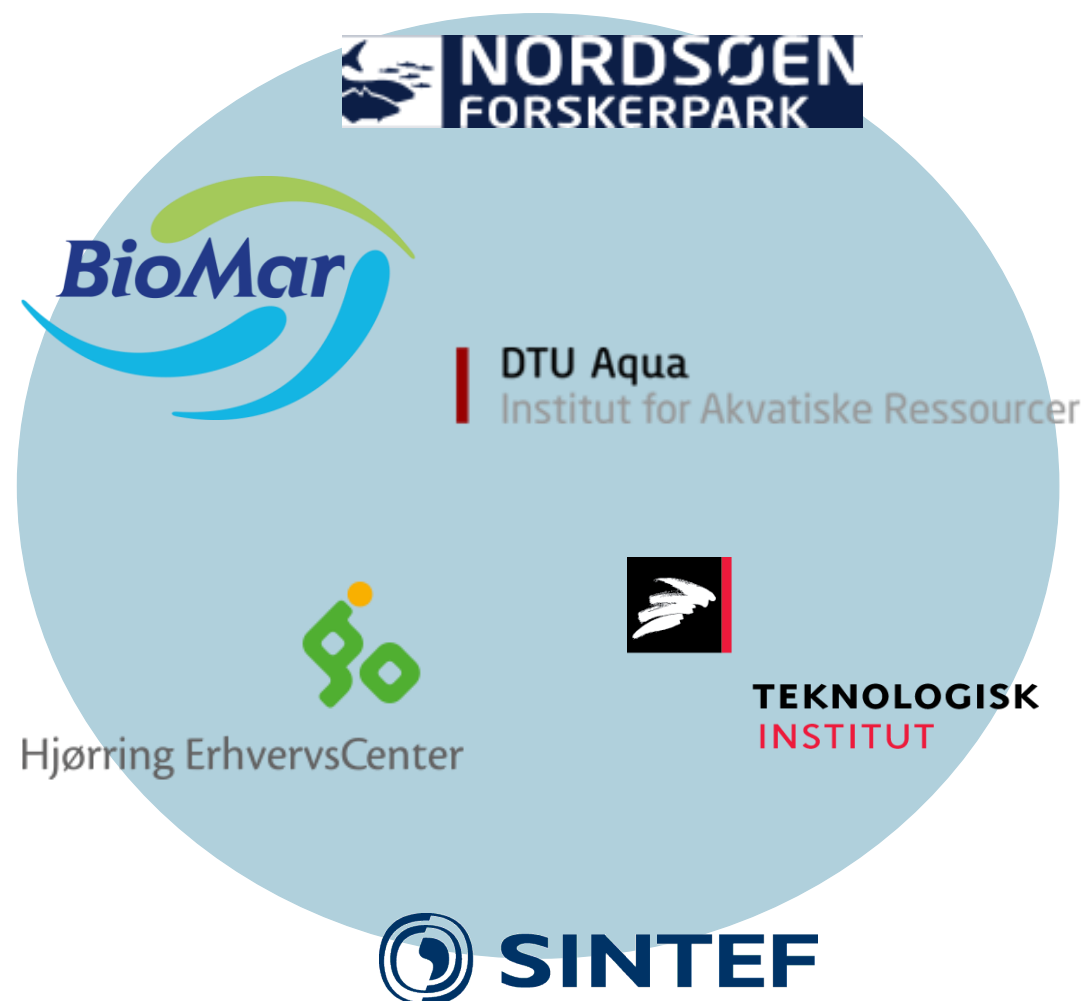
- Antal fuldtidsansatte: 22
- Skagen blev købstad i 1413 på baggrund af sildefiskeriet
- Skagen Havn planlægger en havneudvidelse for 750 mio. kr.

Samarbejde om forskning, innovation og udvikling kan styrke klyngerne

De positive klyngeeffekter og synergier kan styrkes gennem velfungerende partnerskaber med forskningsverdenen. Island er et eksempel på, at et tæt samarbejde mellem forskningsverdenen og fiskerisektoren kan være særdeles succesfuldt, hvis der er et tilstrækkeligt stort fokus på at sikre en kommerciel udnyttelse af den nyeste viden om produkter og processer. Partnerskaberne har skabt grobund for en række nye typer virksomheder i den islandske fiskeriklynge, der udvikler og eksporterer højværdiprodukter og viden.

Der er i Danmark i dag en række samarbejder mellem på den ene side virksomhederne og på den anden side uddannelses- og vidensinstitutioner og erhvervsfremme- og innovationsaktører, som forsker, rådgiver og fremmer innovation inden for fiskerisektoren inden for såvel produkter som processer, herunder:

- Nordsøen Forskerpark, som huser en række af de vigtigste private og offentlige aktører inden for fiskeri og akvakultur og er mødested fra personer med tilknytning til fiskeriet fra ind- og udland. Nordsøen Forskerpark har til formål at skabe de fysiske rammer for forskning, udvikling, rådgivning og formidling indenfor hav og fisk.
- BioMar, hvis primære fokus er på foderudnyttelse, foderspild og vandkvaliteten i anlægget.
- DTU Aqua, som udfører forskning, rådgivning, uddannelse og innovation inden for bæredygtig udnyttelse og produktion af levende ressourcer i hav- og ferskvand og inden for akvatiske organismers biologi.
- Hjørring Erhvervscenter, som arbejder med virksomhedsudvikling og etablering af nye virksomheder i fiskebranchen.
- Teknologisk Institut, som hjælper fødevarevirksomheder i alle faser af produkt- og konceptudvikling samt produktionsoptimering.
- SINTEF, et norsk privat aktieselskab, der repræsenterer en bred faglig kompetence indenfor udnyttelsen af havets ressourcer. De administrerer i dag strømningstanken til trawl i Nordsøen Forskerpark i Hirtshals.

A fishing boat with a light blue hull and a red stripe is docked in front of a red brick building. The boat has the registration 'ND77' on its side. The building has a sign that reads 'Fiskeauktion Danmark A/S' and 'FISKERNES FÆLLESSALG'. The boat has a white cabin and a red lifebuoy. The background shows bare trees and a clear sky.

2

FISKERIET OG FISKEINDUSTRIEN HAR STOR
BETYDNING FOR DANSKE LOKALSAMFUND

Stor betydning for lokalsamfund

Fiskeriet, fiskeindustrien og engroshandelen med fisk og fiskeprodukter er i høj grad koncentreret i Thisted, Hjørring, Ringkøbing-Skjern, Lemvig og Frederikshavn kommuner. Det er også i disse kommuner, vi finder de største fiskerihavne: Skagen, Hanstholm, Thyborøn, Hirtshals og Hvide Sande.

For fiskeriet alene er beskæftigelsen naturligvis koncentreret omkring de danske kyster. De danske fiskere er især bosiddende langs Jyllands vest- og nordkyst og på Bornholm.

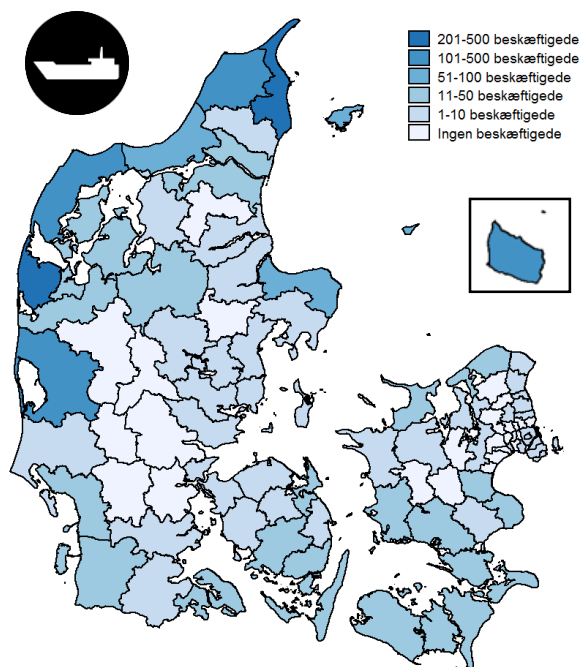
Fiskeindustrien beskæftiger flest i Frederikshavn kommune, med næsten 850 årsværk i 2014. Selvom beskæftigelsen i fiskeriet i Esbjerg og Varde kommuner kun lå samlet på omtrent 50 årsværk i 2014, var der over 600 årsværk i fiskeindustrien tilsammen i disse to kommuner. Hjørring, Thisted og Aalborg kommuner havde også alle over 200 beskæftigede i fiskeindustrien i 2014.

Beskæftigelsen i engroshandlen med fisk og fiskeprodukter var højest Hjørring kommune i 2014

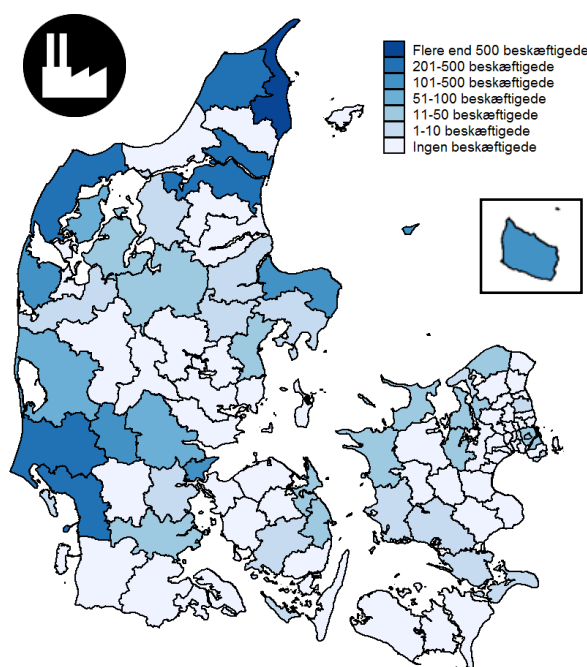
med 250 årsværk, og i Thisted og Frederikshavn kommuner med ca. 200 og 175 årsværk. I København var der godt 100 årsværk i engroshandelen med fisk og fiskeprodukter i 2014.

Frederikshavn har den største samlede beskæftigelse for de tre brancher med godt 1.200 årsværk i 2014. Herefter fulgte Hjørring med næsten 800 årsværk, Thisted med 700 og Lemvig med 500 årsværk.

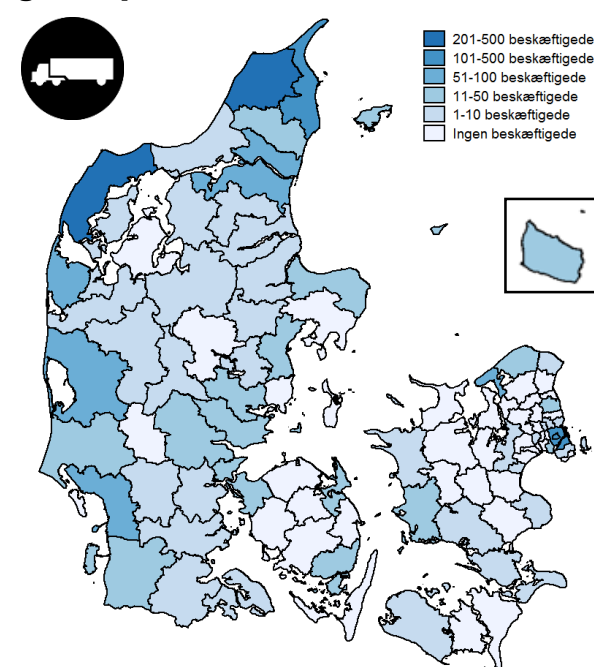
Beskæftigelsen i fiskeriet i 2014

Beskæftigelsen i fiskeindustrien i 2014

Beskæftigelsen i engroshandel med fisk og fiskeprodukter i 2014

Kilde: Copenhagen Economics baseret på Landbrugsstyrelsen

Flere af disse lokalområder er kendetegnet ved faldende folketal

Beskæftigelsen indenfor fiskeriet, fiskeindustrien og engroshandel med fisk og fiskeprodukter som andel af den samlede beskæftigelse er størst på Læsø. I 2014 stod fiskerisektoren for 11% af beskæftigelsen inden for disse brancher. Derudover er det i kommunerne langs Jyllands vestkyst, samt i Vendsyssel, hvor fiskerisektoren står for den største del af beskæftigelsen. I Lemvig kommune var andelen godt 5%, mens Frederikshavn lå på omtrent 4,5% i 2014.

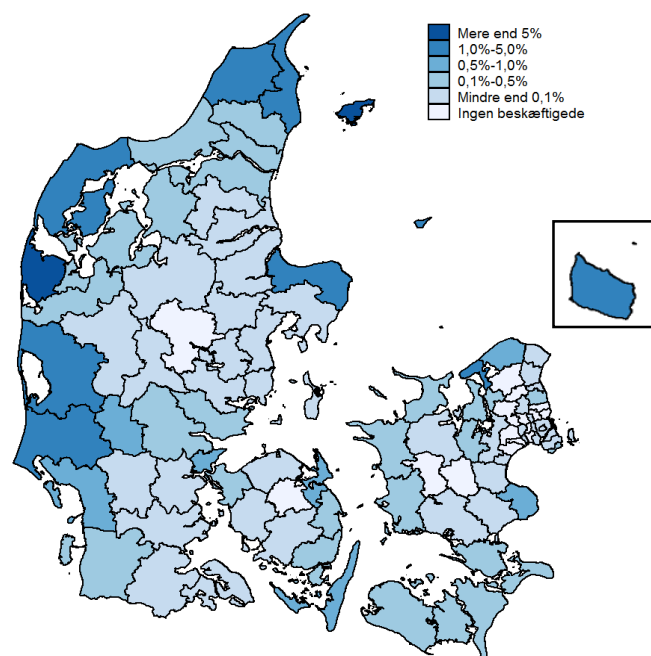
I flere kommuner med mange beskæftigede indenfor de tre brancher er ledigheden også relativt stor. Dette gælder blandt andet kommunerne Frederikshavn, Hjørring, Bornholm og Læsø, som alle har haft en gennemsnitlig arbejdsløshedsprocent på over 5,5% i de sidste 10 år.

Derudover er der flere af de nordjyske og vestjyske kommuner, som har oplevet en faldende befolkning de sidste ti år. Således faldt befolkningstallet i Lemvig

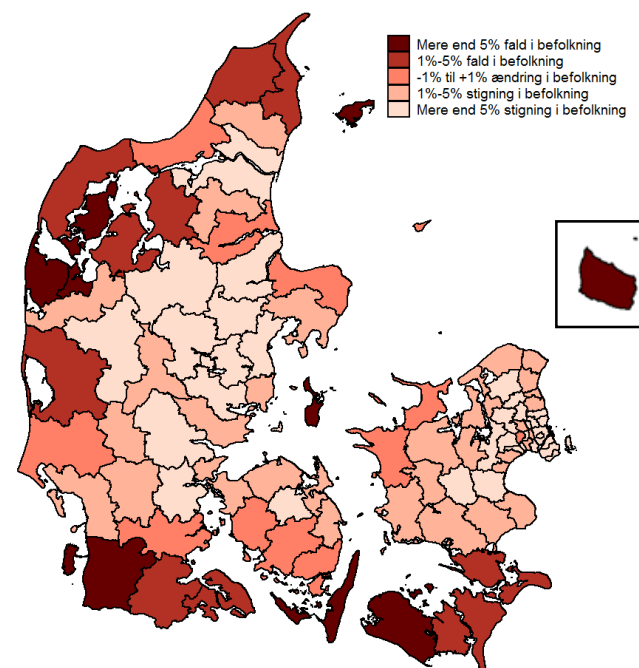
med over 9% i perioden 2006-2016. På Læsø er faldet på 13%, mens befolkningstallet på Bornholm faldt 8% i perioden. Frederikshavn og Hjørring har oplevet et fald i befolkningen på hhv. 5% og 3% i perioden 2006-2016.

Denne tendens kan indikere, at der generelt er få andre jobmuligheder i de lokalområder, hvor fiskeriet direkte og indirekte understøtter jobs.

Fiskerisektorens andel af den samlede beskæftigelse i 2014

Gennemsnitlig ændring i befolkningsstørrelsen fordelt på kommuner, 2006-2016

Kilde: Copenhagen Economics baseret på Landbrugsstyrelsen og Danmarks Statistik

Fiskerisektoren skaber afledt økonomisk aktivitet i lokalsamfundene

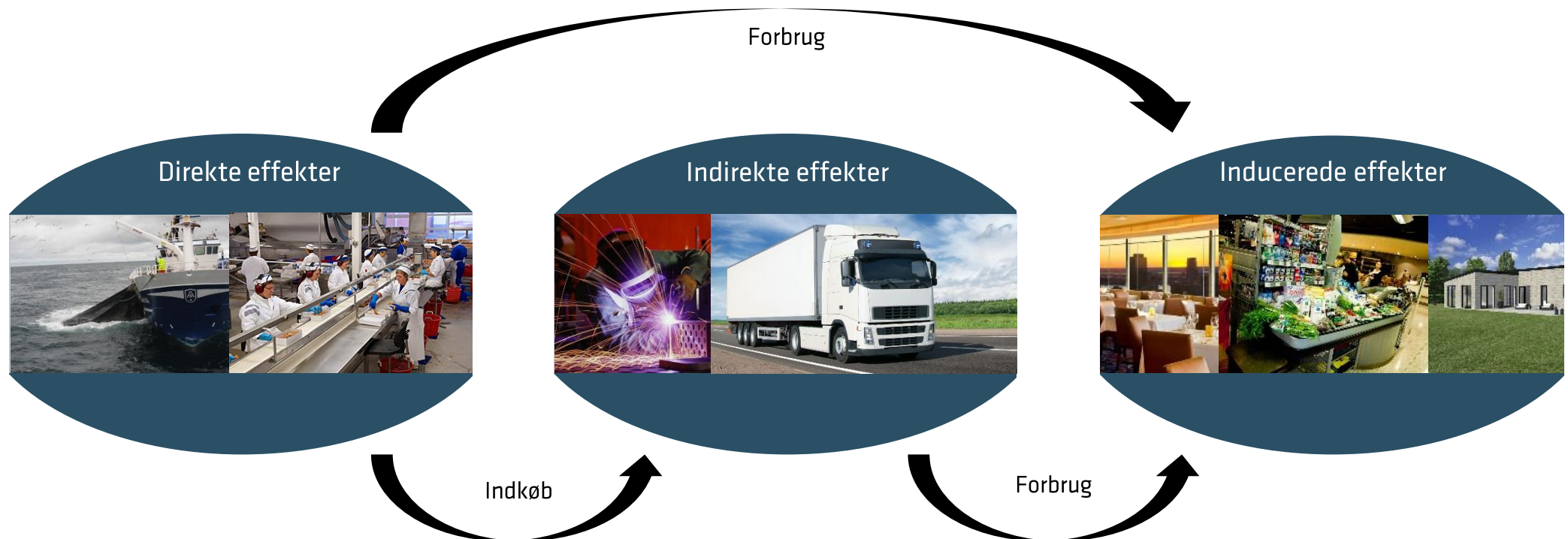
Aktiviteterne i fiskerisektoren fører økonomiske 'ringe i vandet' med sig, som understøtter hele det lokale erhvervsliv.

Vi benytter en såkaldt input-outputmodel, til at beregne disse ringe i vandet. Modellen giver mulighed for på en konsistent måde at måle den økonomiske betydning af en branche i en økonomi ved at benytte viden om branchernes gensidige afhængighed fra Danmarks Statistiks nationalregnskab.

Med Danmarks Statistiks input-output tabeller kan vi opgøre fiskeriets og fiskeindustriens økonomiske fodaftryk gennem tre forskellige kanaler:

- **Direkte** – værdiskabelse og arbejdspladser i fiskeindustrien
- **Indirekte** – værdiskabelse og arbejdspladser hos underleverandører og deres underleverandører i Danmark som følge af fiskeindustriens køb af varer og tjenester og investeringer

- **Inducerede** – værdiskabelse og beskæftigelse skabt via lønninger, som udbetales i fiskeindustrien eller hos underleverandører og forbruges igen i Danmark

Fiskerisektoren understøtter et samlet BNP-bidrag på 12,5 mia. kr. ...

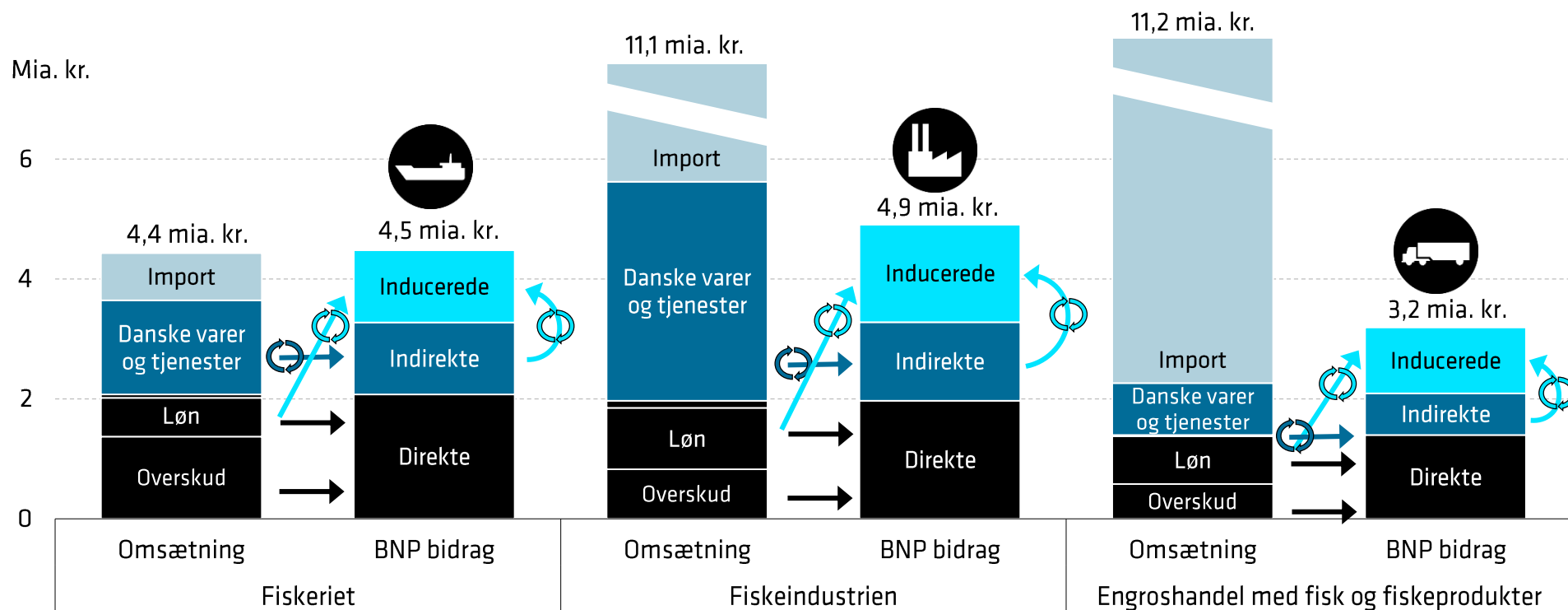
Fiskerisektoren bidrog *direkte* til Danmarks bruttonationalprodukt (BNP) med 5,5 mia. kr. i 2013. Det direkte BNP-bidrag består af de samlede lønomkostninger og bruttooverskud i sektoren.

Vores beregninger viser, at fiskerisektoren med sine køb af danske varer og tjenester derudover understøttede et yderligere BNP-bidrag gennem *indirekte* effekter på 3,2 mia. kr. i 2013.

Når de beskæftigede i fiskerisektoren og hos underleverandører forbruger indkomsterne i Danmark igen, understøtter det yderligere aktivitet og værdiskabelse. Fiskerisektoren understøttede et yderligere BNP-bidrag gennem disse *inducerede* effekter på 3,9 mia. kr.

I alt understøttede fiskerisektoren et BNP-bidrag i Danmark på 12,5 mia. kr. i 2013 gennem direkte, indirekte og inducerede effekter. Heraf stod fiskeriet for 4,5 mia. kr. og fiskeindustrien for 4,9 mia. kr. Dette giver et BNP-bidrag på 13,2 mia. kr. i 2016, hvis man antager, at værdistrømmene følger værdiudviklingen i eksporten af fisk- og fiskeprodukter.

Fiskeriet og fiskeindustriens økonomiske fodaftryk i 2013

Note: Fiskeriet inkluderer akvakultur. Interne køb og salg inden for hver branche og mellem brancherne er ekskluderet i figuren og beregningerne. Metoden er yderligere beskrevet i bilaget. Kilde: Copenhagen Economics baseret på Danmarks Statistik

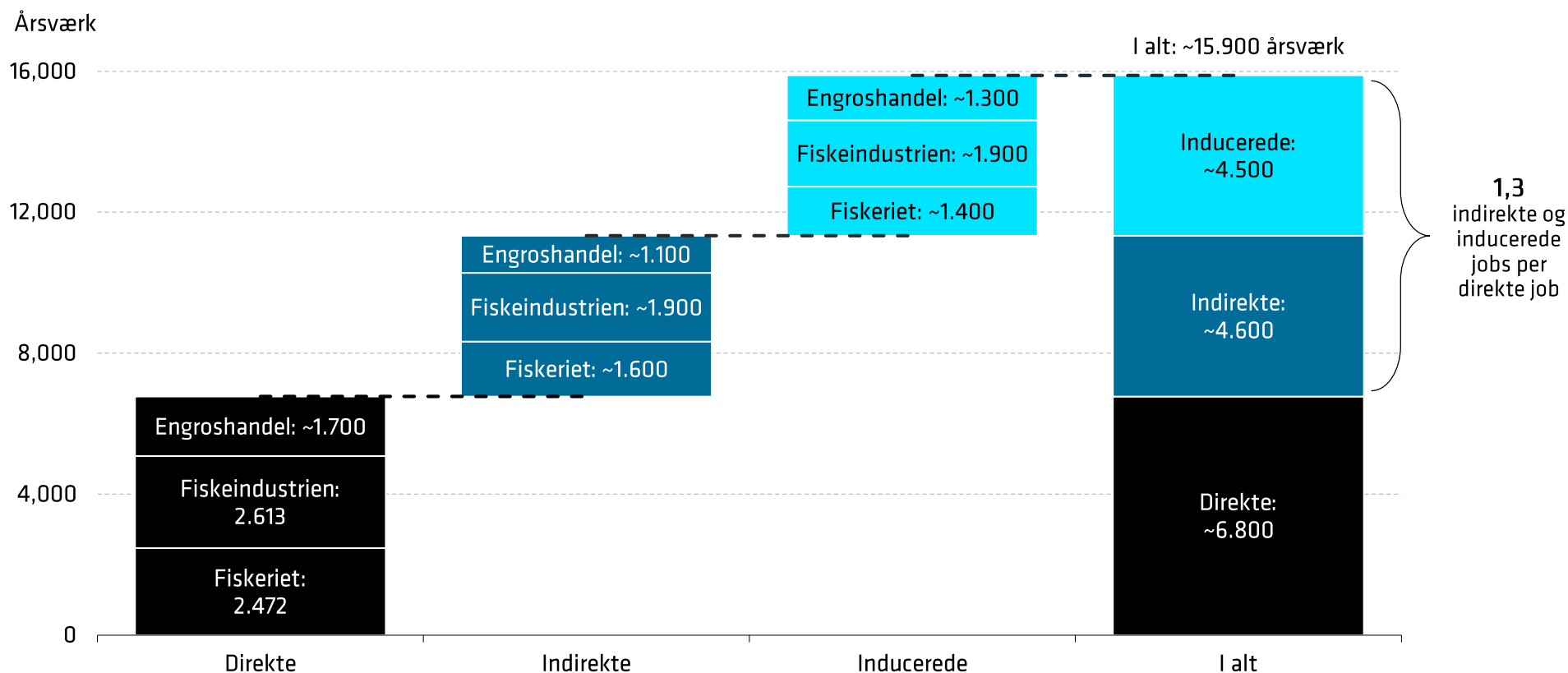
... og 16.000 jobs i Danmark

Foruden de knap 7.000 årsværk, der er beskæftiget i fiskerisektoren, understøtter fiskerisektoren yderligere ca. 9.000 årsværk i Danmark gennem de indirekte og inducerede effekter.

Det svarer til, at hver beskæftiget i fiskerisektoren understøtter yderligere 1,3 danske jobs i andre brancher end fiskeriet, fiskeindustrien og engroshandel med fisk.

De understøttede jobs gennem direkte og inducerede effekter er ca. i samme størrelsesorden, med ca. 4.500 årsværk fra hver effekt.

Direkte, indirekte og inducerede beskæftigelseseffekter fra fiskerisektoren

Note: Fiskeriet inkluderer akvakultur. Metoden er yderligere beskrevet i bilaget.
Kilde: Copenhagen Economics baseret på Danmarks Statistik

Fiskeriets køb af services understøtter jobs i havnen

Fiskeriet og fiskeindustrien er primært forbundet i internationale værdikæder, men de to brancher køber også varer og tjenester i Danmark for store beløb. De penge, der bliver brugt på danske underleverandører, skaber værdi og beskæftigelse som rækker bredt ud i den danske økonomi.

Fiskeriet køber varer og tjenester fra underleverandører i vidt forskellige brancher. Fiskeriet (heraf primært akvakultur) købte for næsten en halv mia. kr. i branchen 'anden

fødevarerindustri' i 2013. Danske fiskere investerede for 220 mio. kr. i nybygninger og reparationer af fartøjer hos danske værfter. Lidt mindre købte fiskere i branchen 'Hjælpemidler til transport', som primært inkluderer danske havne. Fiskeriets køb fra danske banker og sparekasser, samt reparation og installation af maskiner beløb sig til hhv. 185 mio. kr. og 145 mio. kr.

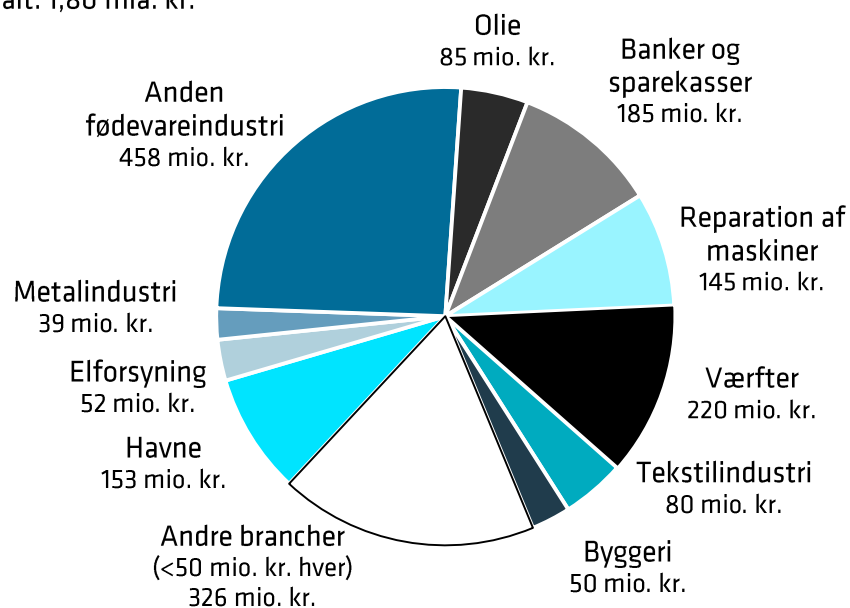
Hver af disse underleverandører køber selv varer og tjenester fra andre underleverandører i Danmark.

Det skaber ringe i vandet eller såkaldte 'multiplikatoreffekter', som kan beregnes under en række antagelser.

Antallet af indirekte jobs, som understøttes i en branche af fiskeriet, afhænger dels af størrelsen på købet fra branchen og dels af antallet af jobs per omsætningskrone i den pågældende branche. Som forventet er det primært jobs i og omkring de danske havne, der understøttes af fiskeriet, fx hos værfter, elektrikere, smedje, reparation osv.

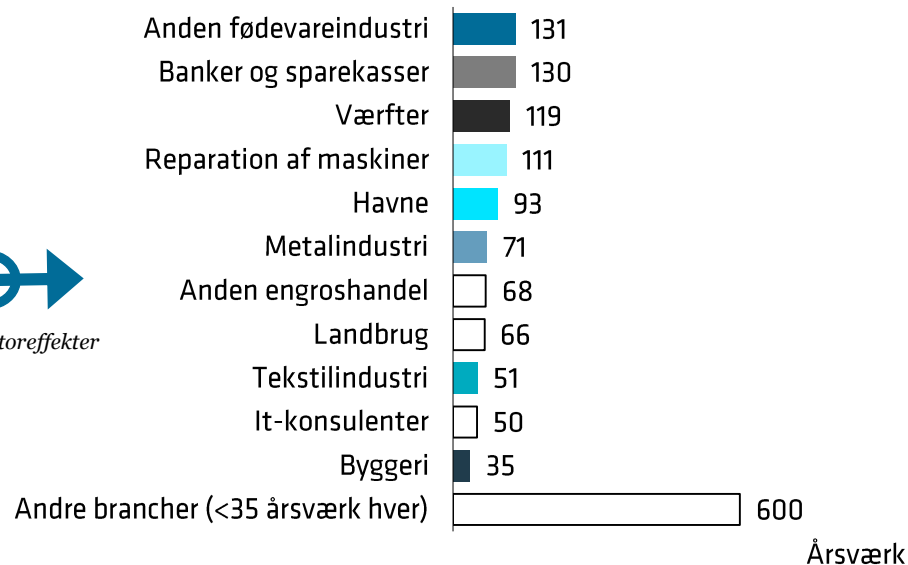
Fiskeriet køb af varer og tjenester i Danmark i 2013

I alt: 1,80 mia. kr.

Indirekte understøttet beskæftigelse i 2013

I alt: 1.600 årsværk

Note: Fiskeriets køb og den afledte beskæftigelse i fiskeindustrien og engroshandel med fisk og fiskeprodukter er ikke inkluderet for at undgå dobbeltregning.
Kilde: Copenhagen Economics baseret på Danmarks Statistik

En international supportvirksomhed til fiskeriet

Karstensens Skibsværft A/S

KARSTENSENS SKIBSVÆRFT A/S

Når en virksomhed indenfor det pelagiske fiskeri skal investere i et nyt fiskefartøj, kan fartøjet være fra Karstensens Skibsværft i Skagen.

Med over 400 ansatte på værftet er Karstensens Skibsværft den største virksomhed i Skagen. Værftet er lige fyldt 100 år og har derfor en stor erfaring med at lave fiskefartøjer til mange forskellige lande. Danske fiskere står nu for omtrent en fjerdedel af de nybyggede fartøjer men var tidligere de eneste kunder. Dermed er virksomheden historisk gået fra kun at bygge og servicere danske fartøjer til at blive en international virksomhed med kunder i Storbritannien, Norge, Sverige, Grønland, Island, Færøerne, Irland, Finland, Canada og Tyskland.

Nybyggede fartøjer bliver større og skal kunne sejle hurtigere. Der stilles større krav til energiforbrug, sikkerhed og til opbevaringen af fiskene ombord for

at holde fisken frisk i havvand. Der installeres for mange millioner kroner elektronik i fartøjerne, som bruges til at lokalisere fiskene. Karstensens Skibsværft har en løbende dialog med fiskerne omkring kvaliteten og muligheder for forbedringer af fartøjerne.

Karstensens Skibsværft gør stor brug af underleverandører i Danmark. En fjerdedel af de timer, som bruges på at bygge skibene, bruges hos underleverandører. Det er eksempelvis til maling, elinstallationer eller isolering. En stor del af Karstensens Skibsværfts underleverandører findes i Skagen, men også i Aalborg, Aarhus, Polen, Norge og Japan. Skrogene bygges i Polen. Fiskeriet i både ind- og udland er dermed med til at understøtte jobs i og omkring Skagen, som udspringer af køb af nybygninger og reparation af fartøjer hos Karstensens Skibsværft.

Karstensens Skibsværft har søgt om tilladelse til at udvide med en 110 meter lang overdækket tørdok, hvormed det er muligt at male skibene, selv hvis vejret ikke er til det udendørs. En sådan investering vil tillige skabe arbejdspladser i og omkring Skagen.

- Etableret: 1917
- Bruttoomsætning: ~1 mia. kr. per år
- Ansatte: 425
- En fjerdedel af fartøjerne købes af danske fiskere

Fiskeindustrien understøtter jobs hos en bred palet af underleverandører

Hvor fiskeriet i høj grad køber fra værfter, services i havnen og fra pengeinstitutter, køber fiskeindustrien varer og tjenester fra en bred palet af underleverandører i Danmark. Eksempelvis køber fiskeindustrien transportydelser, hvilket afspejler sig i en indirekte jobskabelse hos danske vognmænd.

Fiskeindustrien understøtter overraskende mange indirekte jobs i branchen 'ejendomsservice'. Det

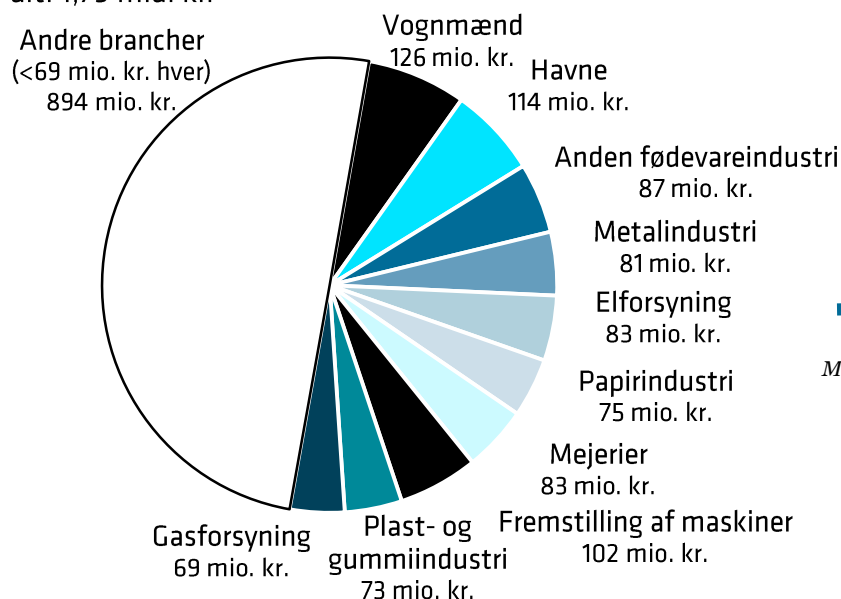
skyldes blandt andet, at der er relativt mange jobs per omsætningskrone i denne branche.

Fiskeindustriens køb for 1,2 mia. kr. hos danske fiskere og for næsten 900 mio. kr. fra engroshandel med fisk og fiskeprodukter er ikke inkluderet i opgørelsen herfor at undgå dobbeltregning af effekterne.

Hvis de indirekte effekter fra engroshandlen med fisk og fiskeprodukter tillægges, udgør den samlede indirekte jobskabelse fra de tre brancher (fiskeri plus fiskeindustri plus engroshandel) i alt ca. 4.600 årsværk.

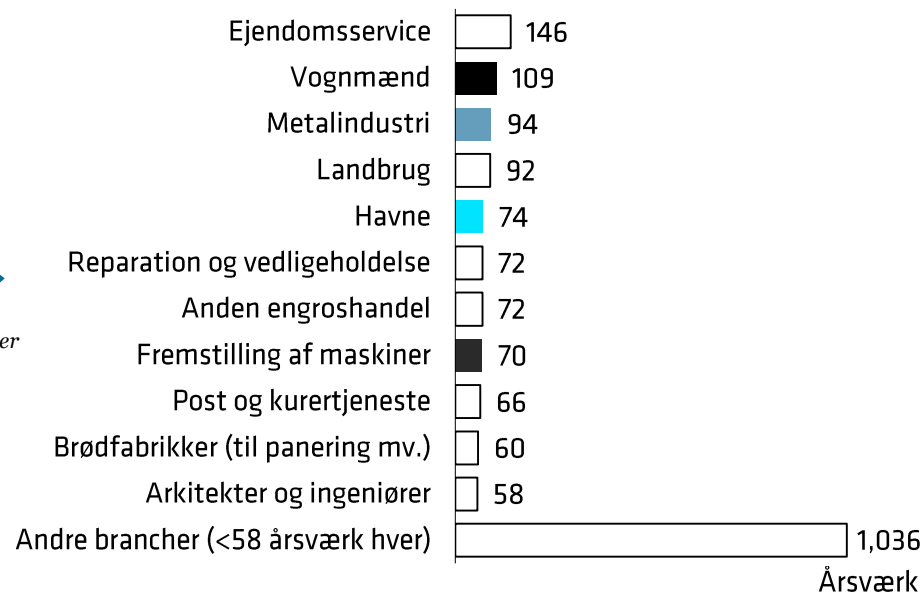
Fiskeindustriens køb i Danmark i 2013

I alt: 1,79 mia. kr.

Indirekte understøttet beskæftigelse i 2013

I alt: 1.900 årsværk

Note: Fiskeindustriens køb og den afledte beskæftigelse i fiskeriet og i engroshandel med fisk og fiskeprodukter er ikke inkluderet for at undgå dobbeltregning.
Kilde: Copenhagen Economics baseret på Danmarks Statistik

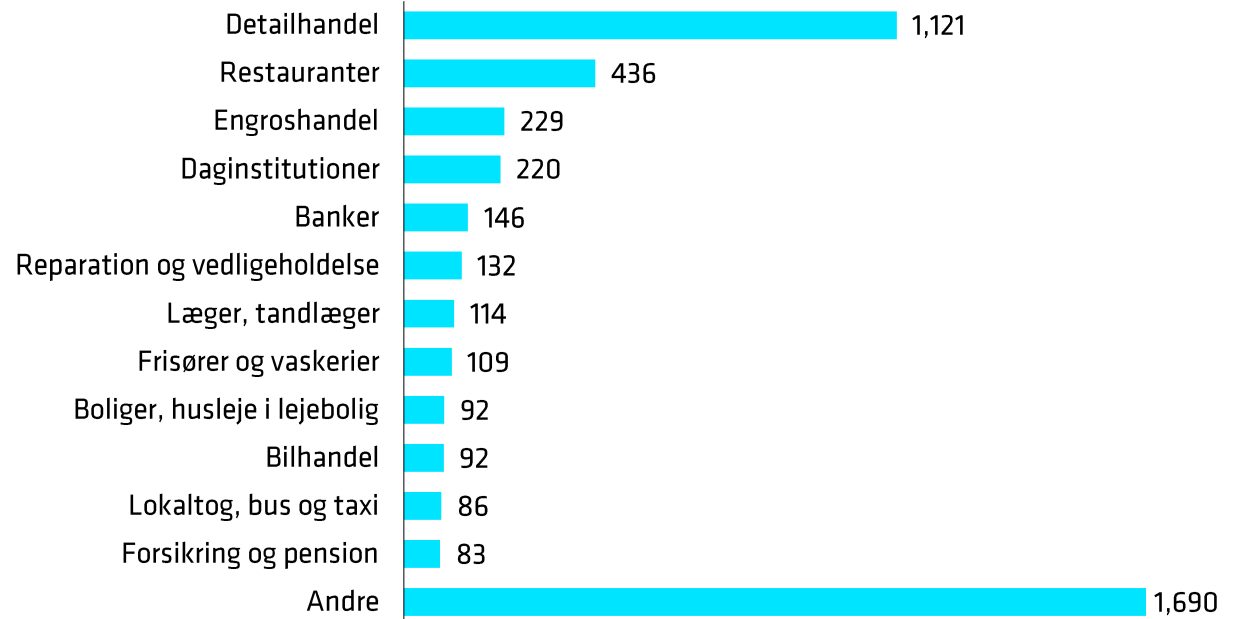
Når indkomsterne forbruges igen, understøtter det jobs helt oppe på hovedgaden

Der understøttes samlet over 4.500 årsværk fra fiskeriet, fiskeindustrien og engroshandlen med fisk og fiskeprodukter gennem *inducerede* effekter.

De ansatte i fiskerisektoren, samt de indirekte ansatte som følge af branchernes indkøb, bruger en stor del af deres indkomst på forbrug i lokalområderne.

Dette forbrug understøtter jobs i stort set alle servicebrancher, da husholdninger generelt køber fra en bred vifte af brancher i Danmark. Fx bruges pengene på mad og tøj, hvilket understøtter mere end 1.100 årsværk i detailhandlen. Forbrug på restaurantbesøg understøtter over 400 årsværk, mens der tilsammen understøttes 600 årsværk i daginstitutioner, pengeinstitutter, reparation og vedligeholdelse, læger, tandlæger, frisører og vaskerier. Alle disse årsværk understøttes på baggrund af de indkomster, der tjenes i fiskerisektoren og de indirekte lønninger i andre brancher.

Understøttet beskæftigelse gennem inducerede effekter fra fiskeri, fiskeindustri og engroshandel med fisk og fiskeprodukter

Årsværk

Kilde: Copenhagen Economics udregninger baseret på Danmarks Statistik

De afledte effekter er større i fiskeriet end i landbruget og skovbruget

Hvis vi kigger isoleret set på fiskeriet, understøtter hver beskæftiget 1,3 ekstra jobs i Danmark gennem indirekte og inducerede effekter. De afledte effekter per beskæftiget er dermed større i fiskeriet end for eksempel i landbruget og i skovbruget, som ligger på 0,7 - 1,0 ekstra jobs i andre brancher per direkte beskæftiget.

Ser vi derimod isoleret på fiskeindustrien, understøtter hver beskæftiget i gennemsnit 2,6

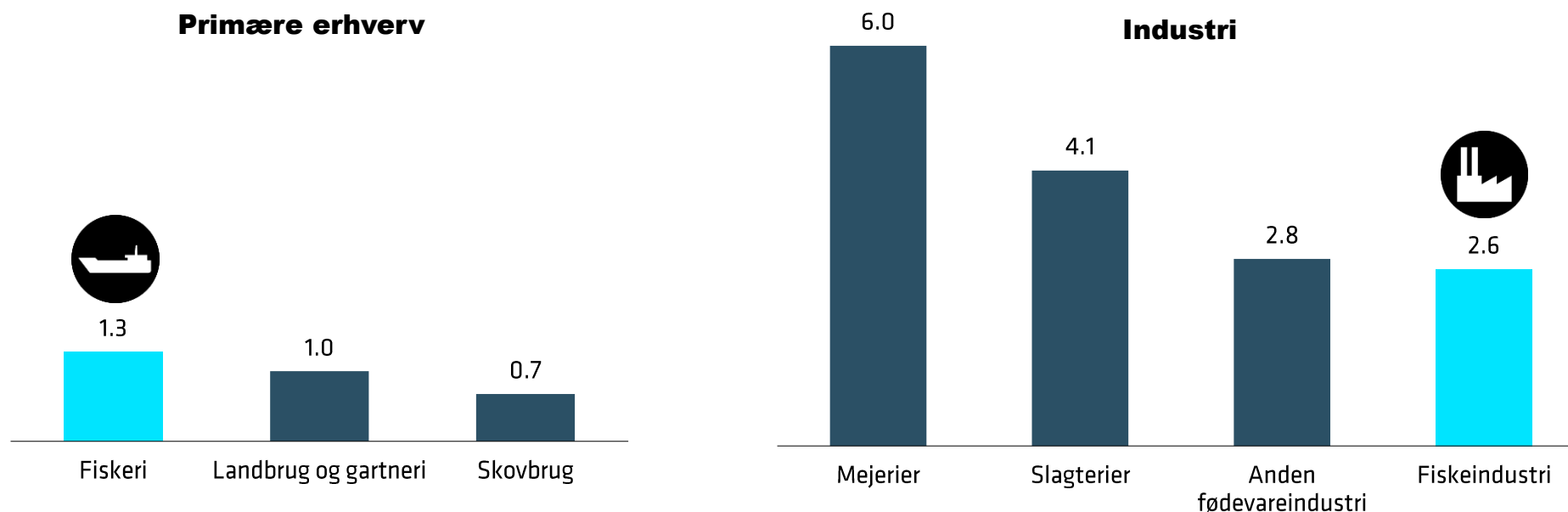
ekstra jobs i andre brancher i Danmark gennem indirekte og inducerede effekter.

Antallet af afledte jobs per direkte beskæftiget i fiskeindustrien er mindre end hos eksempelvis danske mejerier, hvor hver beskæftiget i gennemsnit understøtter 6 ekstra årsværk i andre brancher gennem de indirekte og inducerede effekter. De afledte effekter er lavere i fiskeindustrien, fordi den importerer en stor del af sine råvarer. Det står i

kontrast til de mange danske mælkeproducenter som leverer til mejerisektoren. Tilsvarende er tallet for slagterier næsten 4 beskæftigede i andre brancher per beskæftiget i slagterierne. Det er her særligt danske svineproducenter, som trækker tallet op.

Antallet af afledte beskæftigede per beskæftiget i fiskeindustrien stemmer imidlertid ca. overens med den øvrige fødevareindustri i Danmark.

Indirekte og inducerede årsværk i andre brancher i Danmark per direkte årsværk i branchen i 2013

Note: *: Beskæftigede i fiskeriet og i engroshandel med fisk og fiskeprodukter er inkluderet i de afledte effekter fra fiskeindustrien i denne opgørelse – på de foregående slides er disse jobs udeladt i de afledte effekter for at undgå dobbelttælling.

Kilde: Copenhagen Economics baseret på Danmarks Statistik

Kvaliteten af produkterne sikres gennem hele værdikæden

Midt mellem fiskeriet og fiskeindustrien finder vi de danske havne. Havnene leverer modtager- og kølefaciliteter, og står for udlejningen af arealer og opsyn på havnene. Gennem årtiers investeringer har de danske havne skabt et gunstigt miljø for hele fiskeriklyngen.

På havnene losses fiskene fra containere og fiskefartøjer, og fiskene transporteres hurtigst muligt videre til opbevaring i de rette temperaturforhold. Nogle landinger går direkte til forarbejdning på havnen. Andre distribueres videre til forarbejdning andre steder i Danmark eller i udlandet, eller til detail- eller foodservicekæder på eksportmarkederne. For konsumfisk faciliteres handelen med fiskene af fiskeauktionerne. Dansk fangede fisk når de sydeuropæiske markeder samme dag, som de sælges på auktion.

Alle aktører langs hele værdikæden er gensidigt afhængige, og flaskehalse blot ét sted i værdikæden kan ske på bekostning af hele sektorens konkurrenceevne. Alle de påvirkninger fiskene bliver udsat for, afspejles i fiskenes kvalitet og værdi. Fra opkøberne og videre i ledet til fiskeindustrien og forbrugerne, stilles der store krav til fiskenes udseende og holdbarhed.

Faciliteterne langs hele værdikæden skal sikre en ubrudt kølekæde, hvilket er afgørende for kvaliteten. Hos fiskerne er forhold som god hygiejne ombord, hurtig fangst, korrekt køling og rensning, grundig skylning, og korrekt isning afgørende for kvaliteten. Dernæst har kvaliteten af infrastrukturen på havnen og hastigheden af den videre distribution afgørende betydning for kvaliteten og dermed værdien af produkterne.

” Det er yderst vigtigt for såvel prisen på fisken som omdømmet ude på det store verdensmarked, at dansk fisk er af høj kvalitet. Kvalitetsfisk opnår man ved, at den behandles med omhu, lige fra den lander på dækket og til den sættes på bordet hos forbrugerne.

- Konsumfisk (2011): 'Gode vaner! - for fangst og håndtering ombord...'

Handelen med konsumfisk faciliteres af fiskeauktionerne

Fiskeauktion Nord Hirtshals

På Fiskeauktion Nord Hirtshals købes fisk og jomfruhummere til industri og konsum, og køberne kan tjekke kvaliteten af fiskene med egne øjne. Fiskeauktionen er en vigtig brik i at få fisken fra fangst til bord.

Auktionen i Hirtshals omsætter for 150 mio. kr. fisk og skaldyr om året. Salget af fisken kører over et internetbaseret system og tiltrækker derved et meget stort antal opkøbere hver eneste dag, som sidder hjemme i deres virksomheder rundt i Danmark og i Europa og handler fisk. Mens andre auktioner udelukkende er webbaserede, er der i Hirtshals stadig en traditionel auktion, hvor de lokale opkøbere, er fysisk til stede.

Den enkelte fiskevirksomhed har som udgangspunkt kun mulighed for at være tilstede på én af fiskeauktionerne i Danmark, og derfor har de fleste virksomheder aftaler med opkøbere på andre

fiskeauktioner, så den enkelte fiskevirksomhed kan dække opkøb på alle fiskeauktionerne. Den enkelte opkøber har erfaring i at købe fisken til den pris, der på den enkelte auktionsdag bedst muligt sikrer balance mellem kvalitet, udbud, virksomhedens behov og prissætningen. Opkøberne kan fx vurdere kvaliteten på, om fisken er slidt i overfladen, hvilket bl.a. kan skyldes, at fisken er blevet slæbt i trawlet i lang tid.

Der er kun en bestemt mængde fisk og skaldyr tilstede på en fiskeauktionsdag og tilførslerne kan variere fra dag til dag. Hvis der ikke er nok af en bestemt art på auktionen, kan opkøberen bruge sit netværk til at lokalisere den resterende mængde på en af de andre auktioner. Denne form for handel fungerer, når der er mange kunder, begrænsede råvarer, og når opkøberen har et stort netværk at trække på.

Når fiskerne lander sine fangster i Hirtshals Havn, sorteres fangsten på art, størrelser, kvalitetsgrader og certificeringer på baggrund af EU-regler. I Hirtshals tager Fiskernes Fiskesortering sig af denne sortering.

Fiskerne betaler en havneafgift for at lande fisken, en afgift for at få fiskene sorteret, og en auktionsafgift for at afsætte varen på auktionen.

- Etableret: 1930
- Bruttofortjeneste: 3,0 mio. kr. (2016)
- Antal fuldtidsansatte: 4
- Skagen, Hanstholm, Strandby, Grenå og Hirtshals fiskeauktioner driver fiskeauktion.dk

Foto: L.S. Riisberg

Landingerne af fisk i Danmark er koncentreret i jyske havne

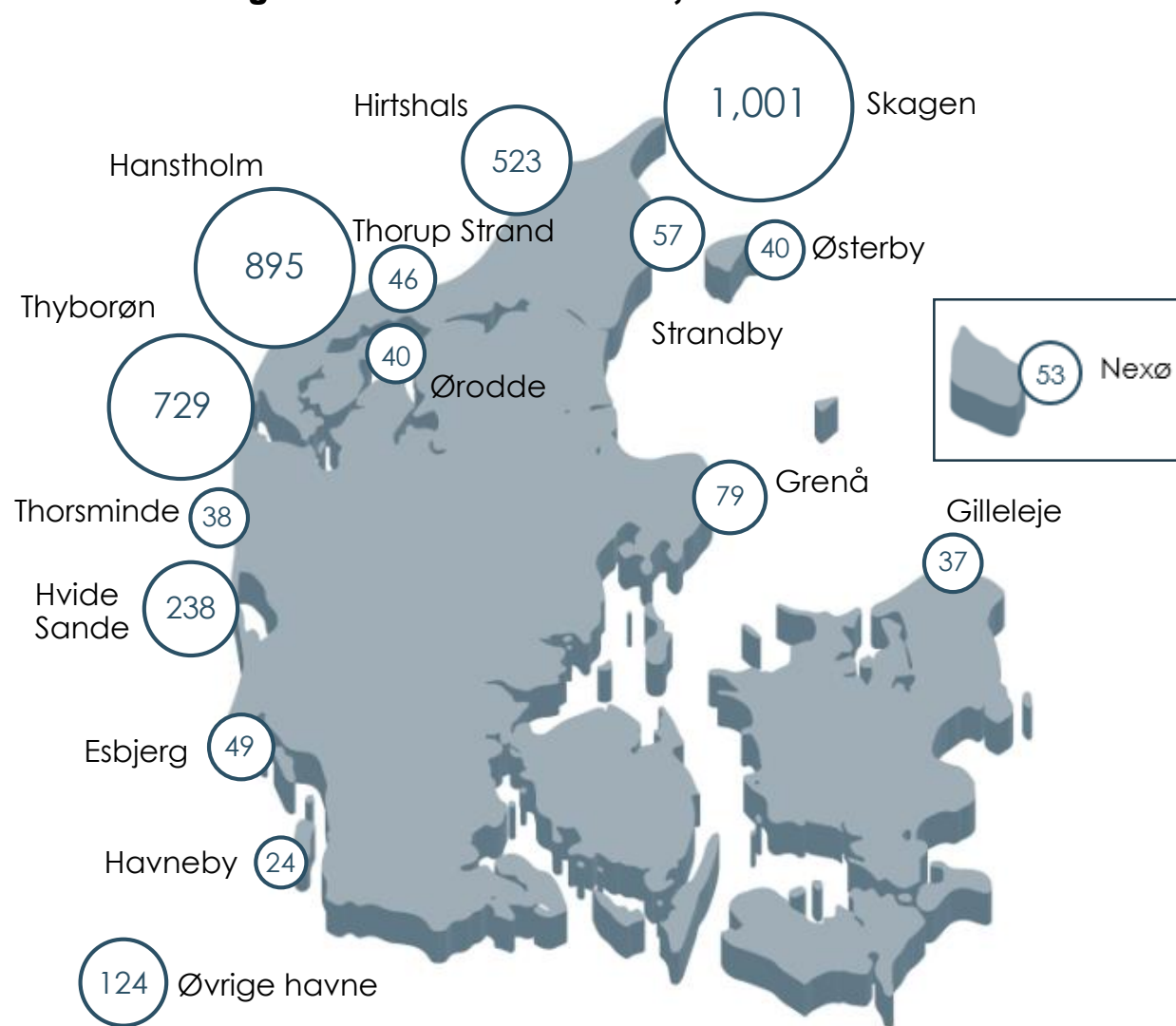

Havnene i Hanstholm, Skagen, Thyborøn, Hirtshals og Hvide Sande udgør krumtappen for faciliteringen af dansk fiskeri. Målt på værdien af landingerne udgjorde disse fem havne 85% af landingerne i de danske havne, som i alt beløb sig til 4,0 mia. kr. i 2016.

I Skagen havn blev der landet for over 1 mia. kr. fisk i 2016 fra både danske og udenlandske fiskere. Dermed er Skagen Havn den største fiskerihavn i Danmark målt på landet værdi. Hanstholm lå på 900 mio. kr., og dermed stod de to havne for næsten halvdelen af alle landinger i Danmark.

De danske havne har hver især specialiseret sig i forskellige fiskearter: I Skagen fokuseres der på pelagiske arter, i Hanstholm og Hirtshals landes der mest fisk til konsum, mens Thyborøn er stærke på protein- og fladfisk. I Esbjerg havn er udviklingen gået væk fra fiskeriet og mod en specialisering inden for offshore. Dermed har havnene i Danmark skabt specialiserede klynger indenfor hvert sit område indenfor fiskeri og offshore.

Værdi af landinger i danske havne i 2016, mio. kr.

Kilde: Landbrugsstyrelsen

3

KONSOLIDERING HAR GJORT DEN DANSKE
FISKERISEKTOR KONKURRENCEDYGTIG OG
HØJPRODUKTIV

L 854

Over halvdelen af fangstværdien landes af små og mellemstore fartøjer

Man kan tænke på dansk fiskeri som to vidt forskellige fiskerier, som reguleres forskelligt, og som ikke konkurrerer om de samme fisk. De to fiskerier har derfor for så vidt ikke noget med hinanden at gøre.

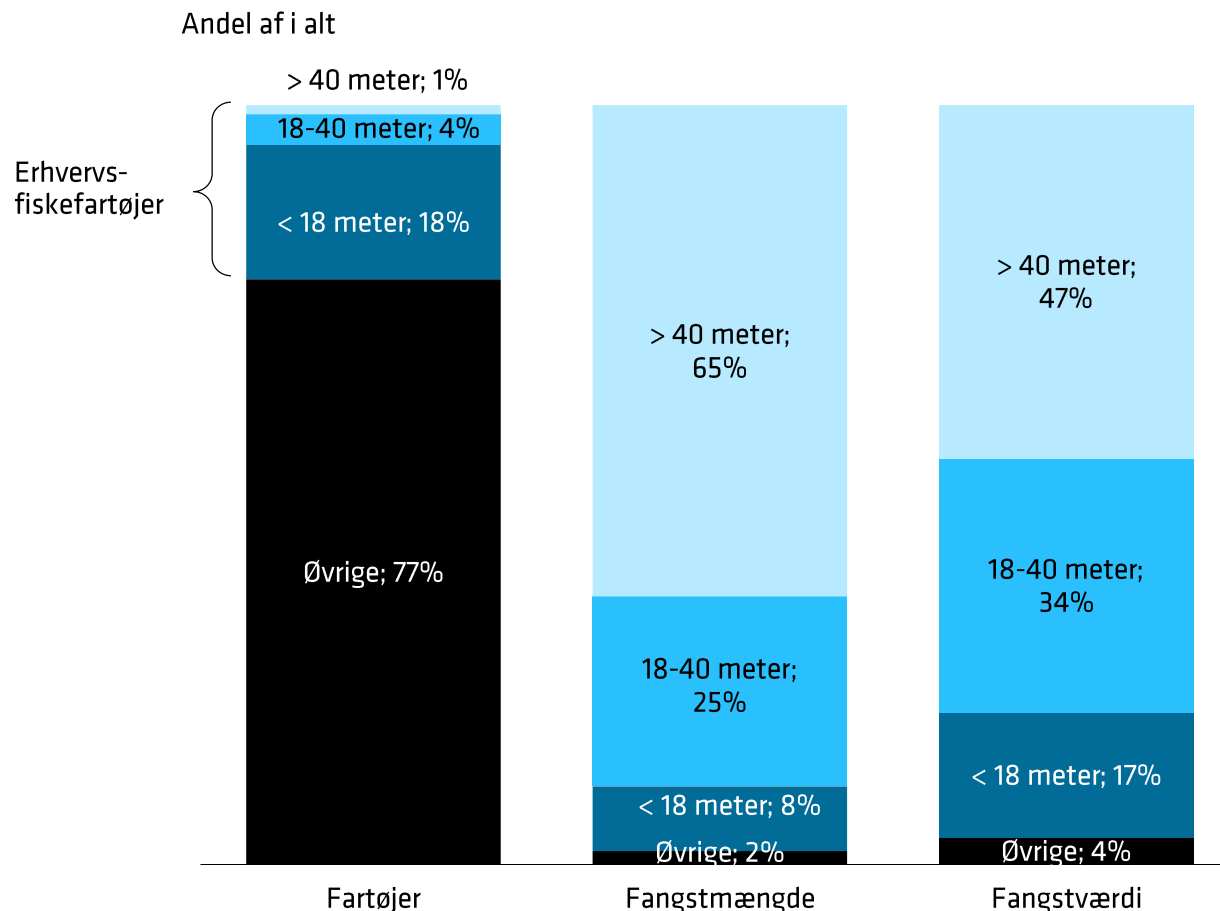
Det ene fiskeri er det *pelagiske* fiskeri, som foregår med op til 100 meter lange fartøjer. Nogle af disse frysetrawlere kan fiske i Nordatlanten i op til 15 meter høje bølger i flere uger ad gangen. Pelagiske fisk er stimefisk, der bevæger sig i de frie vandmasser, fx sild og makrel. De pelagiske fartøjer fisker også proteinfisk som tobis, brisling, sperling og blåhvilling.

Det andet fiskeri er *konsumfiskeriet*¹, som fanger blandt andet torsk, rødspætter og andre fladfisk. Dette fiskeri dækker over mange typer og størrelser af fartøjer. De mindste fartøjer sejler ud og hjem igen samme dag, mens mange er på vandet i 4-5 døgn ad gangen.

Der var i alt 2.370 registrerede fiskefartøjer i Danmark i 2015. 544 af disse fartøjer fangede fisk for over 270.000 kr. årligt og registreres derfor som *erhvervsfiskefartøjer*. Langt hovedparten af erhvervsfiskefartøjerne er under 18 meter. 29 fartøjer, eller lidt mere end 1% af det samlede antal fiskefartøjer, var over 40 meter lange i 2015. Disse 29 fartøjer stod for hele 65% af den samlede fangst opgjort efter vægt i 2015. Opgjort i værdier stod de 29 fartøjer for en mindre andel af det samlede fiskeri, hvilket afspejler, at de store fartøjer i højere grad fisker efter proteinfisk, der har en lavere værdi per kilo.

Til sammenligning fiskede de mere end 1.800 fartøjer, der ikke er registreret som erhvervsfiskefartøjer, kun 2% af den samlede mængde i 2015.

Fiskefartøjer og landinger i Danmark i 2015

Note: Kategorien "Øvrige" indeholder registrerede fartøjer, som ikke er registreret som erhvervsfiskefartøjer, "< 18 meter" indeholder erhvervsfiskefartøjer på under 18 meter, "18-40 meter" indeholder erhvervsfiskefartøjer på mellem 18 og 40 meter samt fartøjer til specialfiskerier, mens kategorien "> 40 meter" indeholder erhvervsfiskefartøjer over 40 meter
Kilde: Copenhagen Economics baseret på Danmarks Statistik

Produktiviteten er højest for de største fartøjer

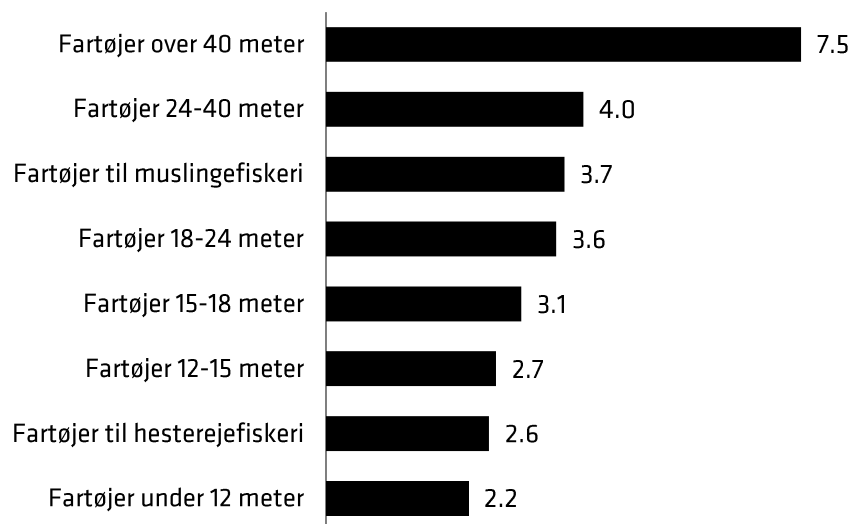
De største fartøjer opnår en større værditilvækst, målt som overskud til ejeren plus lønninger til medarbejdere, per arbejdsdag, end de mindre fartøjer. De beskæftigede i virksomheder med fartøjer over 40 meter tjente i gennemsnit 7.500 kr. per arbejdsdag i 2015, mens det tilsvarende tal for små fartøjer på under 12 meter var 2.200 kr. For det gennemsnitlige danske fartøj blev der realiseret løn og overskud på 3.800 kr. per arbejdsdag i 2015.

Overskuddet i fiskeriet svinger meget fra år til år i takt med priserne og mængderne, men der tegner sig et generelt billede af, at egenkapitalen forrentes højere for fartøjer over 40 meter end for fartøjer under 40 meter.

Såvel priserne på landingerne som på brændstof har væsentlig betydning for økonomien i fiskeriet.

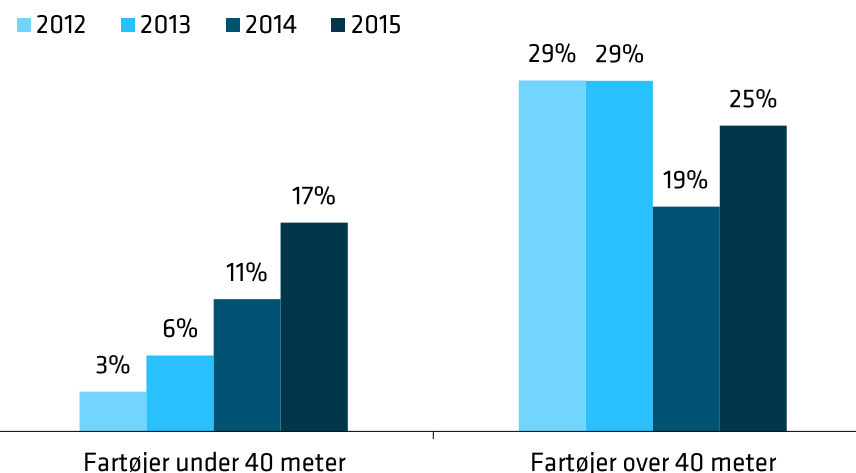
Produktiviteten i fiskeriet i 2015

Overskud til ejer plus lønudgifter per arbejdsdag, 1.000 kr.

Egenkapitalens forrentning i fiskeriet

Driftsresultat / Egenkapital

Note: Overskuddet til ejeren er beregnet er opgjort efter driftsomkostninger, afskrivninger og finansielle omkostninger, men før skat
Kilde: Copenhagen Economics baseret på Danmarks Statistik

Omsættelige kvoter har medført konsolidering i fiskeriet

Størstedelen af det danske erhvervsfiskeri er reguleret af kvoter for hvor store mængder fisk, der må landes. Disse kvoter fastsættes internationalt, enten af EU eller af EU i samarbejde med tredjelande. Forvaltningen af fiskeriet bestemmes nationalt.

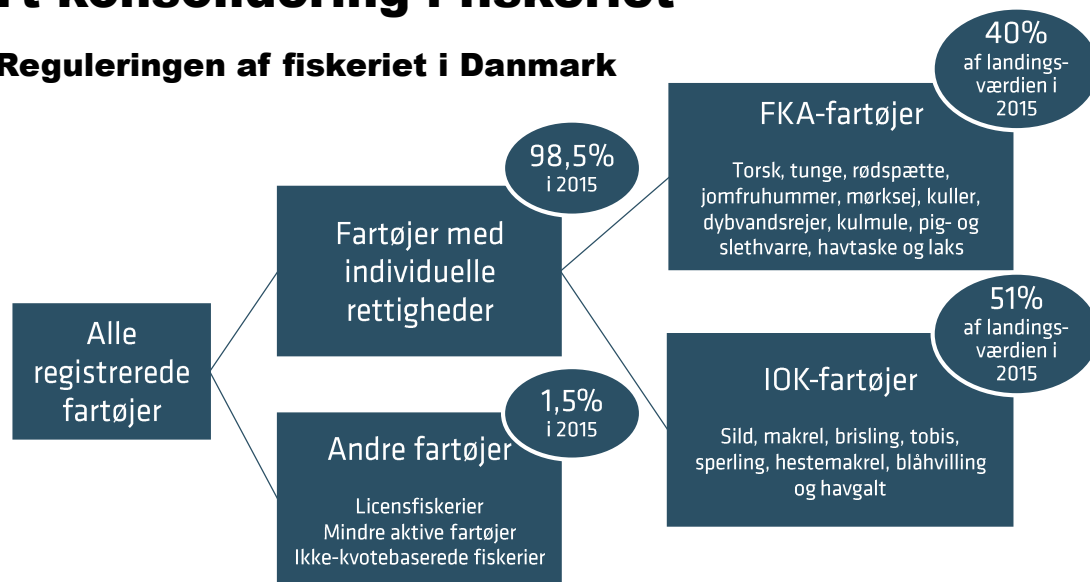
I 2003 blev individuelt omsættelige kvoter (IOK) indført på forsøgsbasis i dansk sildefiskeri. Fra 2007 blev reguleringen med IOK'er gjort permanent i sildefiskeriet, og makrel- og proteinfiskeriet blev inkluderet. I 2007 blev fartøjskvoteandele (FKA) indført i konsumfiskeriet (torsk, kuller, hvilling, sej, rødspætter m.fl.). Disse arter udgjorde tilsammen ca. halvdelen af den samlede landingsværdi i 2015.

Indførslen af IOK og FKA har givet fiskerne mulighed for at handle kvoteandele med hinanden. Det gør det mere attraktivt for nogle at forlade fiskeriet, og for andre at vokse sig større. Der er derfor siden 2007 sket en konsolidering af erhvervsfartøjerne, hvor især IOK'erne er blevet samlet på få store fartøjer. De 29 fartøjer over 40 meter rådede over 92% af IOK'erne i 2014.

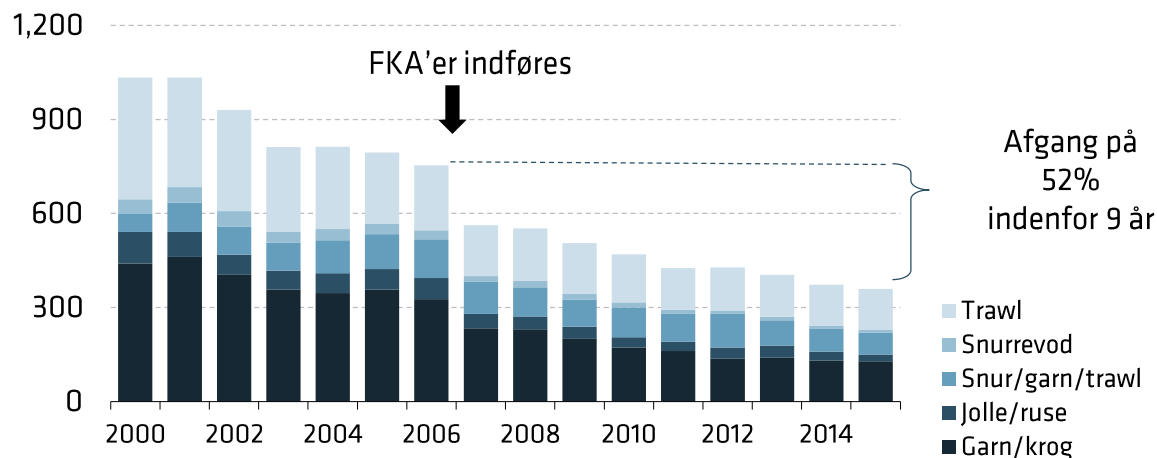
Samme tendens gælder i konsumfiskeriet, omend i mindre grad, da man med FKA'er er nødt til at overtage et helt fartøj for at få adgang til dets kvoter. FKA adskiller sig fra IOK ved, at kvoten og det fartøj, kvoten er allokeret til, ikke kan separeres og kun kan skifte ejer sammen. Blandt de erhvervsaktive fartøjer under 18 meter er der sket en afgang på 52% siden 2007.

Reguleringen af fiskeriet foregår også med andre midler end fastsættelse af kvoter. For eksempel er der en lang række tekniske regler, som fastlægger, hvilke redskaber der må fiskes med. Der er også indført lukkede områder, hvor der ikke må fiskes.

Reguleringen af fiskeriet i Danmark

Erhvervsaktive fartøjer i Danmark under 18 meter

Note: Opdelingen af landingsværdien inkluderer fisk fanget af eksempelvis mindre aktive fartøjer. De resterende 9% af landingsværdien udgøres af arter, som ikke er omfattet af kvoter, fx skrubber og krabber, eller som ikke kan placeres på fartøjstyper
 Kilde: Europa Parlamentet (2013): "Fiskeri i Danmark" og Fiskeristatistisk Årbog 2015 og Danmarks Statistik

Konsolidering til vands

Asbjørn A/S

Det 75 meter lange pelagiske fartøj HG 265 Asbjørn er med en tonnage på næsten 3.000 GT et af Danmarks største fiskefartøjer.

Når HG 265 Asbjørn sejler ud for at fiske, afhænger længden på turen meget af sæsonen og arten, som skal fanges. Det er vigtigt hurtigt at få afsat fiskene efter fangst, da tiden oppe af vandet kan forringe kvaliteten af fiskene.

Fra februar fiskes blåhvilling vest for Irland. Her varer en tur 12-15 dage. I den sydlige del af Nordsøen fiskes der tobis på sandrevlerne fra april. Her afgør havtemperaturen i høj grad kvaliteten af fisken. Tobisfiskeriet kulminerer i maj-juni. I slutningen af august fiskes der rognild på maksimalt fire dages ture i Nordsøen. I slutningen af året fiskes makrel i oktober-november, og der fanges atlantehavssild i november-december.

En investering i et fartøj som HG 265 Asbjørn kræver mange kvoter til forskellige arter for at kunne fiske året rundt. Investeringer som denne har medført en konsolidering i det pelagiske fiskeri mod færre selskaber med større fartøjer, som ejer flere kvoter.

Konsolideringen på vandet stiller samtidig større krav til infrastrukturen på land. Når skibene på havnene bliver større for at kunne opnå stordriftsfordele, stiller det større krav til forholdene på land. Infrastrukturen i havnene skal kunne modtage de større skibe. Her spiller vanddybder og størrelserne på kajpladserne ind. Derudover skal fiskeindustrien, som modtager landinger også have kapacitet til at kunne modtage større mængder fisk.

Det stiller krav til produktionen i industrierne, men færre fartøjer giver også bedre mulighed for at planlægge modtagelserne af fiskene.

- Etableret: 2011 (oprindeligt Partsrederiet Strømfjord fra 1984)
- Bruttoresultat: 95 mio. kr. (2016)
- Antal fuldtidsansatte: 16 (2016)
- Kvoter: 10K

Der er store produktivetsforskelle indenfor fiskeindustrien

Ligesom dansk fiskeri består af to forskellige dele, det pelagiske fiskeri og konsumfiskeriet, består fiskeindustrien af to dele, konsumfiskeindustrien og fiskemelsindustrien. *Konsumfiskeindustrien* består af en stor og forskelligartet gruppe af forarbejdningsevirkomheder, der producerer varer til spisebrug. Flere af disse virksomheders aktiviteter spænder over både handel og forarbejdning. Producenterne af konsumvarer har meget forskellige forarbejdningsmetoder, og virksomhederne spænder fra eksempelvis produktion af fersk og frosset fisk, bl.a. filetter, til røget eller stegt fisk, kogte skaldyr, og lage-, dåse- og tubeprodukter. Der findes også nichevirksomheder indenfor konsumfiskeindustrien, som eksempelvis håndfileterer eller håndsalter fisk eller håndpiler skaldyr.

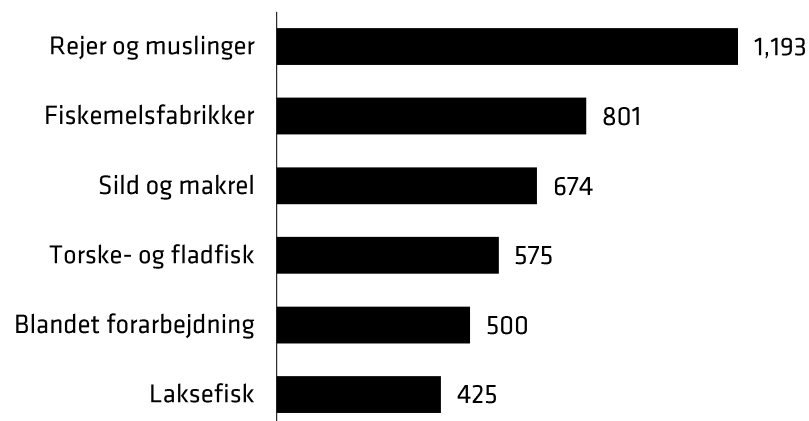
Den danske produktion af fiskemel og -olie foregår derimod på blot tre lokaliteter i henholdsvis Thyborøn, Hanstholm og Skagen. Produktionsenheden i Thyborøn hører under TripleNine Fish Protein, mens de to andre er en del af

FF Skagen-koncernen. Fiskemel og fiskeolie fremstilles af friskfangede fisk, primært tobis, sperling, brisling, blåhvilling og havgalt, der landes direkte til fabrikkerne, og af afskær fra konsumfiskeindustrien. Mens fiskemel bruges i forskellige foderblandinger til dyr, anvendes fiskeolie primært som foder til akvakultur. Der er dog et stigende marked for direkte human anvendelse.

Der er relativt store forskelle i produktiviteten indenfor fiskeindustrien. Mens hver beskæftiget i forarbejdning af rejer og muslinger skabte en årlig indkomst målt ved bruttoværditilvæksten på ca. 1,2 mio. kr., var bruttoværditilvæksten per beskæftiget i forarbejdningen af laks under 0,5 mio. kr. i perioden fra 2011-2013. Målt på egenkapitalens forrentning er der ligeledes stor variation på tværs af de forskellige produktgrupper og over tid. Forrentningen af torsk og fladfisk, rejer og muslinger har generelt været højest og mest stabil i perioden fra 2011-2013.

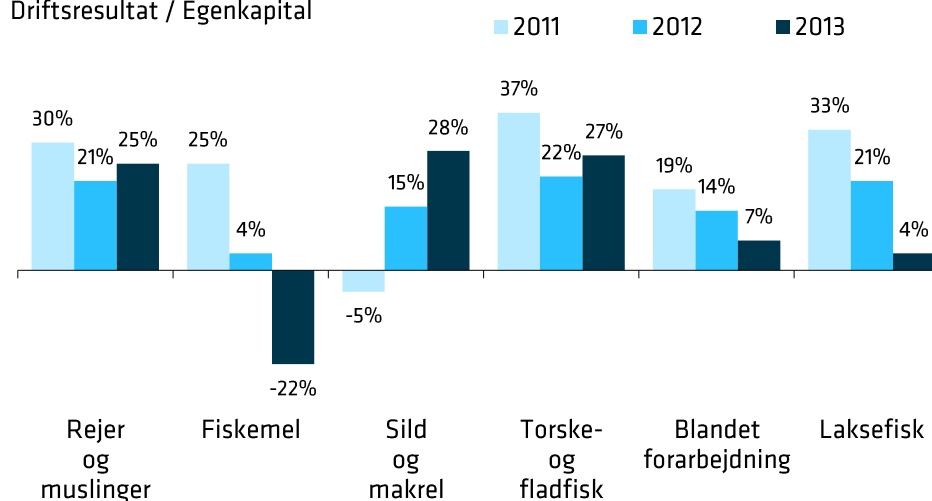
Produktiviteten i fiskeindustrien, gns. fra 2011-2013

Bruttoværditilvækst (BVT) per beskæftiget, 1.000 kr.

Egenkapitalens forrentning i fiskeindustrien

Driftsresultat / Egenkapital

Kilde: Nielsen, R. (2016): 'Fiskeriets økonomi 2016'

Konsolidering til lands

FF Skagen A/S

Ligesom der er sket en konsolidering til vands med større fartøjer, har den landbaserede del af sektoren gennemgået en lignende udvikling mod større enheder. FF Skagen, som producerer fiskemel og fiskeolie til akvakultur og landbrug, er et eksempel på udviklingen.

I takt med at de pelagiske fiskefartøjer er blevet større og dermed kan lande større fangster per gang, er kravene til proteinfiskeproduktionen steget. Derfor har FF Skagen investeret i udvidelser af produktionen i Skagen. Med opkøbet af Hanstholm Fiskemelsfabrik A/S i 2014, ejer FF Skagen i dag to af tre fiskemelsfabrikker i Danmark. Blandt andet derfor kan virksomheden høste forskellige former for stordriftsfordele.

Stordriftsfordelene viser sig igennem lavere enhedsomkostninger, når faste omkostninger

fordeles ud på større mængder. Stordriftsfordelene kan også vise sig i form af hurtig landing af store mængder fisk, automatiseret produktion og fleksibiliteten i at have to fabrikker; hvis der eksempelvis er maksimal kapacitetsudnyttelse på den ene fabrik, kan fiskerne i stedet sejle til den anden. Endelig kan stordriftsfordele vise sig igennem risikospredning, som kommer af, at fangsterne og priserne kan variere fra år til år, og mellem arter.

For at få adgang til fiskeafskær fra sild og for at sprede risikoen, har FF Skagen opkøbt Skagerak Pelagic, som producerer sild til konsum og også holder til i Skagen. Omtrent halvdelen af sildene i form af afskær (indvolde, hoved hale og ben) kan ikke bruges til konsum men kan derimod bruges til at producere fiskemel og fiskeolie, og dermed har FF Skagen også sikret sig råvarer, hvilket kan være med til at sikre en kontinuitet i produktionen.

Konsolideringen synes at ske hele vejen igennem værdikæden. Aftagerne af FF Skagens produkter har også konsolideret sig, både for human konsum fra Skagerak Pelagic og for foderproduktion fra fiskemelsfabrikkerne.

- Etableret: 1960
- Nettoomsætning: 2 mia. kr. (2016)
- Antal ansatte: 172 (2016)
- Eksport: 95% af omsætningen (2016)

Konsolideringen har øget produktiviteten i den danske fiskerisektor

Før den permanente indførsel af IOK'er i det pelagiske fiskeri og FKA'er i konsumfiskeriet i 2007, lå produktiviteten målt som bruttoværditilvæksten per beskæftiget i fiskeriet under gennemsnittet for Danmark. I takt med konsolideringen i antallet af fartøjer er produktiviteten dog steget hurtigt, faktisk væsentligt hurtigere end gennemsnittet for Danmark. I perioden fra 2011-2013 var den gennemsnitlige bruttoværditilvækst per beskæftiget i fiskeriet 30% højere end gennemsnittet for Danmark.

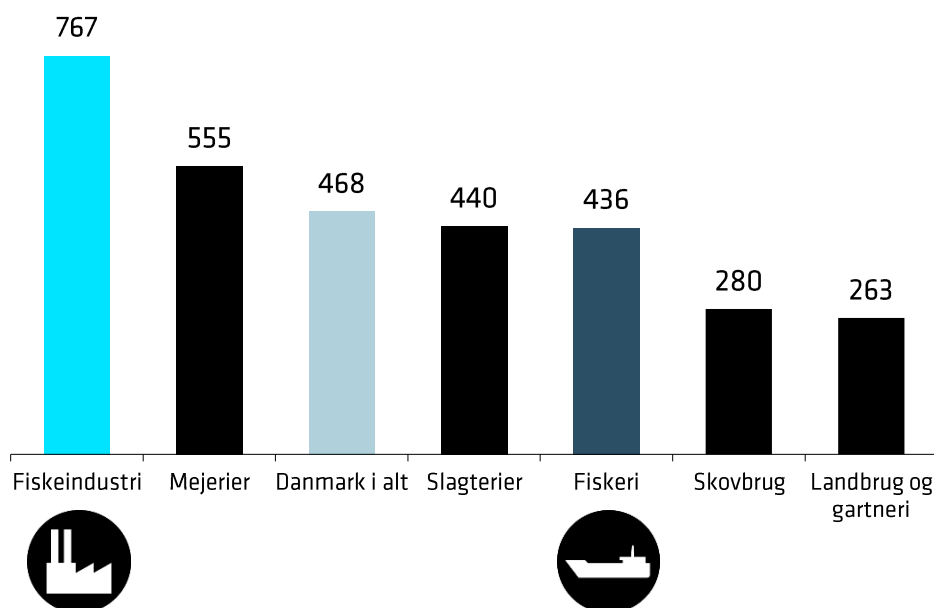
I fiskeindustrien har der været store udsving fra år til år i værditilvæksten og

dermed også i produktiviteten. Det overordnede billede er, at produktiviteten ligeledes ligger på et meget højt niveau. Der har dog ikke været en vækst i produktiviteten i fiskeindustrien siden midten af 2000'erne.

Høj velstand i et land skabes gennem høj produktivitet. Det vil sige, at de beskæftigede hver især frembringer stor værdi og dermed indkomst og velstand som muligt. Fiskeriet og fiskeindustrien trækker produktiviteten og dermed velstanden i Danmark op.

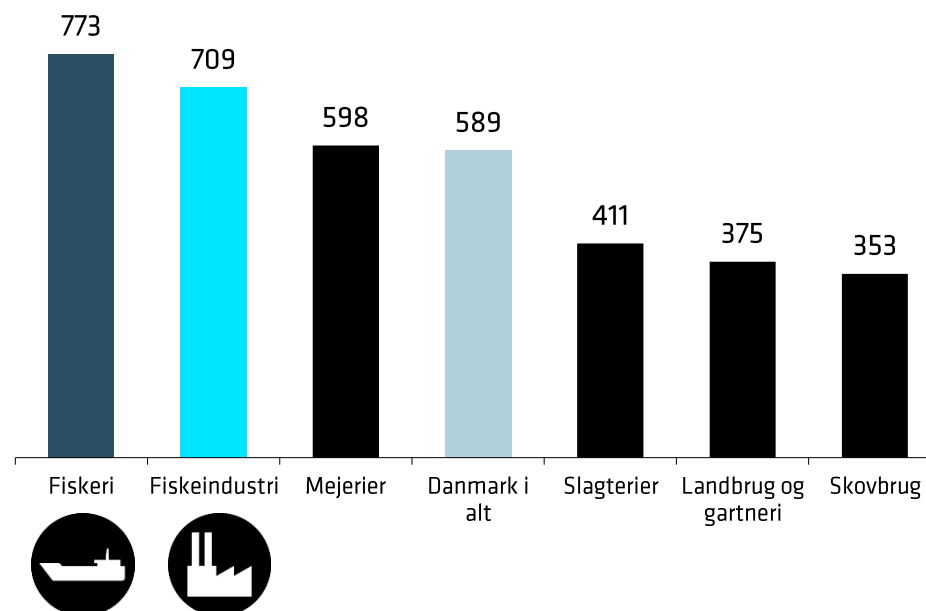
Produktiviteten i Danmark, 2003-2005

Bruttoværditilvækst (BVT) per beskæftiget, 1000 kr.

Produktiviteten i Danmark, 2011-2013

Bruttoværditilvækst (BVT) per beskæftiget, 1000 kr.

Note: Gennemsnittet over produktiviteten er regnet på løbende værdier
Kilde: Copenhagen Economics baseret på Danmarks Statistik

Produktivitetsfremgang har ført til nedgang i beskæftigelsen

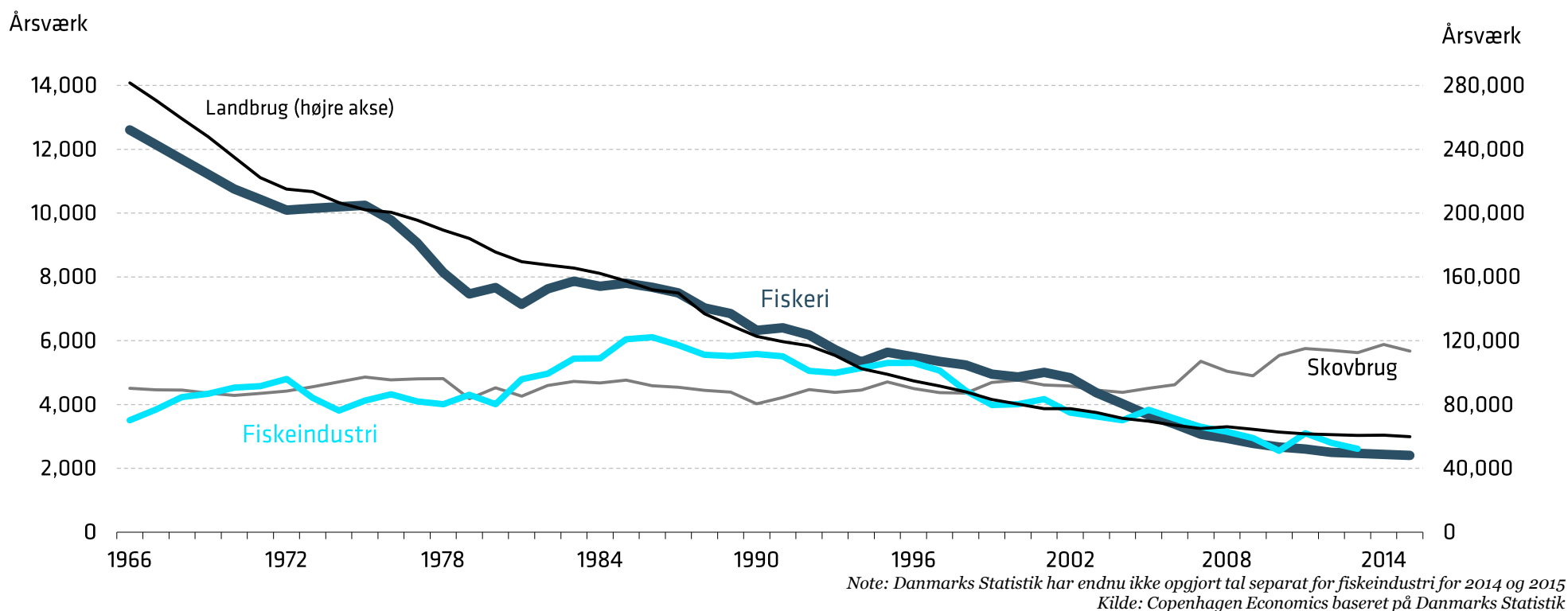
Højere produktivitet betyder nødvendigvis, at beskæftigelsen i fiskerisektoren falder over tid, hvis der ikke samtidig kommer flere fisk i havet. Beskæftigelsen i dansk fiskeri er faldet næsten konstant siden 1966. Fra at beskæftige 12.600 årsværk i 1966 beskæftigede dansk fiskeri blot 2.400 årsværk i 2015. Det svarer nogenlunde til samme relative fald som i landbruget.

Også i fiskeindustrien er der færre beskæftigede i dag end i 1966, men her toppede beskæftigelsen i 1986, hvor der var mere end 6.100 årsværk i

fiskeindustrien. I 2013 var dette tal faldet til 2.600 årsværk.

Den faldende beskæftigelse er ikke et tegn på et erhverv i tilbagegang. Den faldende beskæftigelse i fiskerisektoren er derimod et udtryk for en naturlig udvikling, som øger velstanden i Danmark.

Beskæftigelsen i dansk landbrug, skovbrug, fiskeri og fiskeindustri

Der er færre unge i erhvervet end tidligere

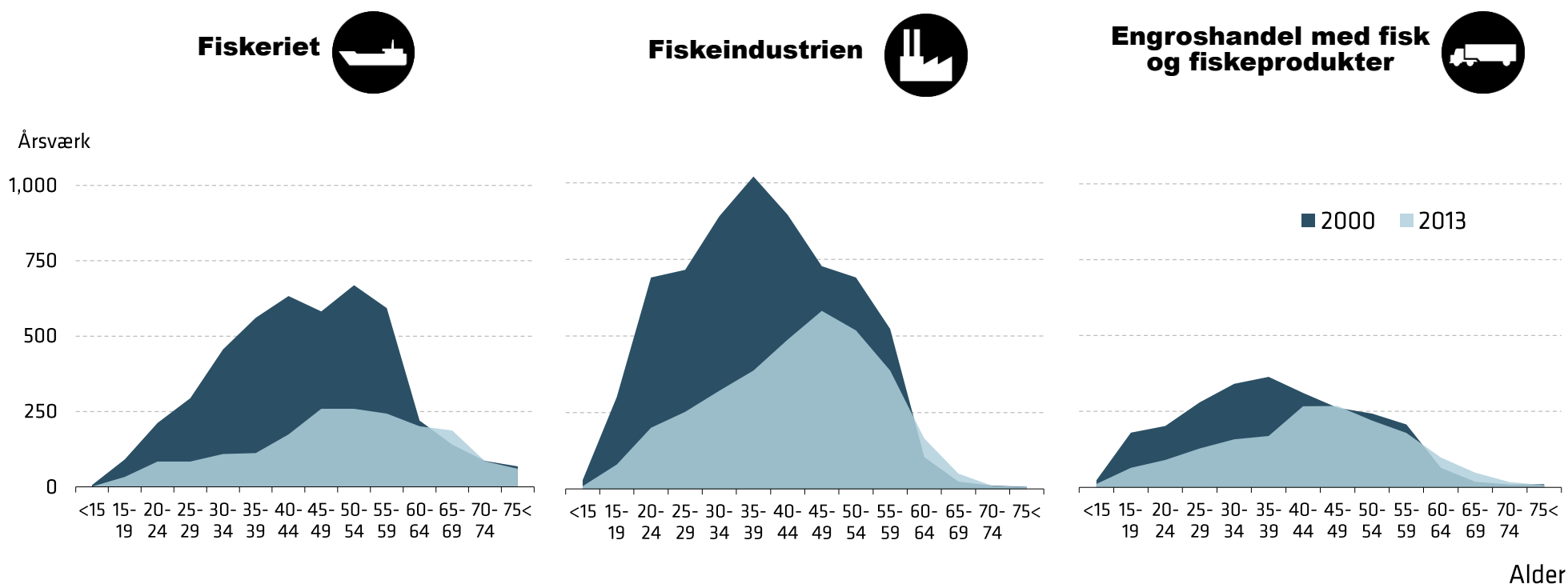
Fra 2000 til 2013 har der været et fald i beskæftigelsen indenfor alle brancherne indenfor fiskerisektoren. Samtidig har der været et skifte i aldersprofilen på de beskæftigede; gennemsnitsalderen er steget markant siden 2000.

Udviklingen fremgår af aldersfordelingen af de beskæftigede. I 2000 var beskæftigelsen indenfor

fiskeriet størst for de 30-59-årige, mens beskæftigelsen i 2013 hovedsageligt lå blandt de 45-59-årige og med et noget lavere antal beskæftigede.

Den samme udvikling ses for fiskeindustrien og engroshandel med fisk og fiskeprodukter, dog med en yngre aldersfordeling.

Der er altså markant færre unge i fiskerisektoren end tidligere. Om få år vil den store gruppe af beskæftigede i aldersgrupperne 45-59 år gå på pension. En uændret beskæftigelse i fiskerisektoren fremover kræver derfor, at flere unge søger ind i erhvervet end i dag.

Note: Der var et databrud mellem 2007 og 2008. Derfor er sektorerne ikke nødvendigvis helt ens defineret over tid. Ændringerne mellem 2007 og 2008 var dog ikke store.
Kilde: Copenhagen Economics baseret på Landbrugsstyrelsen

Behov for arbejdskraft i Strandby

Strandby Net A/S

Strandby Net fremstiller fiskeredskaber, hovedsageligt til konsumfiskeriet. Virksomheden har især stor erfaring i at lave brundtrawl men laver derudover også trawl til det pelagiske fiskeri. Strandby Net sælger primært til det danske fiskeri, og leverer desuden net til alternative formål, herunder sikkerhedsnet.

Strandby Net er i dag en del af Hampiðjan Group, der også har afdelinger i Skagen, Hirtshals og Thyborøn. Antallet af indbyggere i Strandby er faldet fra 2.500 indbyggere i 2000 til 2.350 indbyggere i 2014. For Strandby Net har det i de seneste år været svært at finde kvalificeret arbejdskraft. Få unge søger ind i erhvervet, og gennemsnitsalderen i virksomheden er derfor steget. Dette stiller store krav til de eksisterende ansatte og mindsker muligheden for at ekspandere, både på de

eksisterende og på nye markeder.

Strandby Net er sammen med flere servicevirksomheder på Strandby Havn gået sammen til Strandby Erhvervsnetværk, som ønsker at fremme erhvervsaktiviteterne i byen og øge værdiskabelsen. I netværket sættes fælles projekter og markedsføringstiltag i gang for at promovere Strandby og skabe udvikling i lokalsamfundet.

Strandby Net startede i 1948 som en familieejet virksomhed. I 2013, købte det færøske selskab Vónin majoriteten af virksomheden. Vónin er senere blevet overtaget af den islandske virksomhed Hampiðjan Group. Denne internationale virksomhed leverer derfor nu fiskeredskaber til mange lande, hvor Strandby Net hovedsagelig afsætter til danske kunder.

Med en stor erfaring, know-how og en international virksomhed i ryggen står Strandby Net stærkt i den internationale konkurrence, men manglen på arbejdskraft gør det svært at udvide aktiviteterne.

- Etableret: 1948
- Bruttofortjeneste: 8,6 mio. kr. (2016)
- Antal fuldtidsansatte: 100, hvoraf 14 er i Strandby (2016)
- Eksportandel: 10%

Kilde: Befolkningstal er fra Danmarks Statistik

Der er eksempler på unge fiskere

Christina Michelle I/S

Brødrene Mathias og Julian Stark fra Nexø på Bornholm startede på fiskeriuddannelsen efter 9. klasse. Efter uddannelsen kom de ud og arbejde på fiskefartøjet R161 Christina Michelle, som fisker torsk i Østersøen og jomfruhummere i Nordsøen.

Turene i Østersøen varer to uger, hvor der landes torsk i hovedsagelig polske havne. Landingerne af jomfruhummere foregår mest i Hvide Sande. Fiskene og skaldyrene købes typisk af danske virksomheder som Læsø Fiskeindustri og OW Jørgensen. En stor del af de varer og services, som købes til fartøjet og den fire mand store besætning, købes i de danske havne – hovedsagelig i Nexø og Hvide Sande. Det er for eksempel brændstof, proviant til besætningen, smørelse, wires, trawl, fra smedje og andre danske håndværksbrancher som købes i de danske havne. Der fiskes også andre arter, såsom rødspætter,

kulmule og rødtunger. Alle disse fangster fanges på FKA-kvoter.

I 2013 købte brødrene sig ind i fartøjet og kvoterne med henholdsvis 15% og 10% hver – det var det, som var muligt at låne til i banken til investering i fiskeriet. Efter nogle års fiskeri på fartøjet, hvor brødrene selv styrede fiskeriet, fik de bevilliget lån til at købe fartøjet fra deres læremester. De er dermed fælles ejere af fartøjet. Det var tale om en samlet investering på et tocifret millionbeløb.

Brødrene Starks historie fortæller, at der både skal vilje, arbejde og store mængder kapital til for at komme ind i fiskeriet.

- Ejere: Mathias og Julian Falch Stark, Nexø
- Tonnage: 108
- Mål: 17 meter lang og 6 meter bred
- Kvoter: FKA

Danmark skal fortsat være konkurrencedygtig for at fastholde fiskeindustrien fremover

Det er ikke tilfældigt, at en stor del af de vidtforgrene, globale værdikæder ligger i yderområder i Danmark. Historisk er fiskeindustrien opstået her på grund af nærheden til havet og råvarerne. I dag er de geografiske afstande imidlertid mindre afgørende. For en moderne fiskerflåde er afstanden til havnen en mindre afgørende faktor for, hvor man lander sine fangster. Den danske fiskeindustri og danske havne er derfor i direkte konkurrence om råvarerne med udenlandske havne og industri.

Der er flere forskellige årsager til, hvorfor en fisker lander i en bestemt havn. Det kan være af historiske årsager, på grund af muligheden for at få den rette service til fartøjet, besætningen eller finansielt, hastigheden på losningen, kvaliteten af losningen, men den nok vigtigste årsag er den kilopris, man kan få for de fisk, der ligger i lastrummet. Fiskerne kigger efter, hvor der er mest værdi at hente på dagen, og de må afveje priser, afstande til havne, kvaliteten af

infrastrukturen, sejl- og losningstider før der kan tages en beslutning.

Beslutningen i landingen er også influeret af kvaliteten af den infrastruktur, som fiskerne møder, allerede inden de er i havn. Det er afgørende, at faciliteterne er til stede til at understøtte et effektivt fiskeri. Hvis der fx sjældent er ledige kajpladser til at losse råvarerne, kan det betyde store omkostninger for fiskeren, såvel som for fiskeindustrien.

Alle disse forhold betyder, at der er mange elementer at konkurrere på for at sikre råvarerne til produktionen i den danske fiskeindustri.

For flere produkter er de geografiske afstande mellem havnen, fabrikken og slutbrugeren er ligeledes faldet i betydning, og forarbejdningen kan derfor i højere grad foregå hvor som helst i verden. Med en skarp konkurrence på eksportmarkederne, er det nødvendigt at være konkurrencedygtig på alle

parametre for at fastholde fiskeindustrien i Danmark. Som i den øvrige industri i Danmark er der allerede sket en udflytning af de mest manuelle processer, fx filetering, til lande i Østeuropa og til Kina, hvor lønomkostningerne er lavere.

Det skal derfor ikke tages for givet, at der fortsat er en fiskeindustri i Danmark. Det er kun muligt i dag, fordi den danske fiskerisektor er ganske produktiv og derfor konkurrencedygtig. Den høje produktivitet skyldes investeringer i maskiner og i optimering og automatisering af forsyningskæderne, stor erfaring og specialisering indenfor produkterne og en kontinuerlig udvikling mod bedre produkter. Ligeledes sker der en udvikling i effektiviteten i fiskeriet og i behandlingen af råvarerne og dermed i kvaliteten af råvarerne. En stærk og velfungerende infrastruktur i havnene og på land, samt en bred klynge af servicevirksomheder, har ligeledes været afgørende for fiskerisektorens konkurrenceevne.

Bilag: Antagelser i beregningerne

Beskæftigelse

Beskæftigelsen i branchen 'engroshandel med fisk og fiskeprodukter' er udregnet af Copenhagen Economics baseret på virksomhedsdata. De øvrige beskæftigelsestal er baseret på Danmarks Statistiks nationalregnskab.

Værdistrømmene

På Danmarks kortet over værdistrømme er tal fra Danmarks Statistiks input-output tabel kombineret med tal fra Danmarks Statistiks udenrigshandelsstatistik. Det er ikke muligt at udtrække hvilke typer af produkter, der handles mellem brancher i input-output tabellen, og det er derfor ikke muligt præcist at sammenligne de to datakilder. Dette har betydet de følgende antagelser for at kunne sætte værdistrømmene op:

- Værdistrømmene mellem brancherne for fiskeriet, fiskeindustrien og akvakultur (i indland og udland), samt import og eksport fra og til disse brancher er antaget at være udelukkende fisk og fiskeprodukter.
- Den del af import og eksport af fiskeprodukter, som ikke er dækket af fiskeriet og fiskeindustrien, er antaget at være dækket af engroshandlen.
- For at sammenligne værdien af danske fiskeres landinger i Danmark med værdistrømmene i input-output tabellen antages en fordeling af værdistrømmen efter landingen. 1,0 mia. kr. fra landingerne til fiskeindustrien i Danmark. Dette tal kommer fra input-output tabellens 1,2 mia. kr. værdistrøm fra fiskeriet til fiskeindustrien.
- De resterende 0,2 mia. kr. fra fiskeriet til fiskeindustrien er antaget at komme fra akvakultur.
- Den resterende landingsværdi i Danmark af danske fiskere antages at gå hovedsagelig til eksport, altså 1,3 mia. kr.

Input-output analysen

De indirekte og inducerede effekter for hver branche er beregnet via Danmarks Statistiks input-output tabeller fra 2013. I analysen er der anvendt en række standard input-output antagelser. Disse kan fortolkes som:

- Der er ingen udbudsbegrænsninger (alle priser er konstante)
- Teknologien er ens for alle virksomheder i samme branche
- Der er konstant skalaafkast
- Der er konstante forbrugsandele for alle forbrugere
- Der er ikke nogen tidsdimension, hvilket betyder at økonomiens tilpasning sker øjeblikkeligt
- Økonomiens struktur forbliver uændret

Derudover er følgende antagelser og ændringer til tabellen nødvendige for netop dette analyse:

- Køb og salg mellem de tre brancher (fiskeriet, fiskeindustrien og engroshandel for fisk og fiskeprodukter) er sat til nul for at undgå dobbelttælling af værdi og beskæftigelse.
- Det er antaget, at engroshandlen for fisk og fiskeprodukter har samme andele af andet forbrug og afsætning som hele engrossektoren. Denne antagelse er nødvendig for at udregne effekterne af engroshandlen for fisk og fiskeprodukter, da engroshandel kun indgår i input-output tabellen som en samlet branche
- Samtidig er det antaget, at engroshandlen for fisk og fiskeprodukter har samme produktivitet som hele engroshandelsbranchen
- Der er i input-output tabellen tilføjet investeringer i de tre brancher. Investeringer er kun tilføjet til fiskeriet, fiskeindustrien og engroshandlen

Disse antagelser og ændringer har hver især deres ulemper i forhold til præcisionen af udregningerne. Dette betyder også, at de udregnede resultater skal tolkes som approksimationer.

Hard facts. Clear Stories.

ABOUT COPENHAGEN ECONOMICS

Copenhagen Economics is one of the leading economics firms in Europe. Founded in 2000, the firm currently employs more than 75 staff operating from our offices in Copenhagen, Stockholm, and Brussels.

The Global Competition Review (GCR) lists Copenhagen Economics among the Top-21 economic consultancies in the world, and has done so since 2006.

www.copenhageneconomics.com